Массо а мехкийн пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАККХЕЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадуьйла 1923 шера дуьйна ● ЕРА, 13 март, 1975 шо. ● № 31 (5477). ● Мах 2 кап.

«ДIЕЧА ШОАТТАНА» НАКЪАДОЛХАШ

ШОАЙ ДЕША ДАЙ ХУРГБА

Доккхийча къахьегама толамашна беггадайнца даьрхIад 19-ча апрелю хургдола ленински коммунистически субботника Назрановски трикотажни фабрикан коллектаво.

Цу дийнахьа массане раьза а йолаш субботнике дакъа лаца даьрхIад фабрике къахьегаш волча 1210 саго. Царех 650 саг ше-шийн производственни участке болх бош хурга, 540 — оборудовани тоеча, 32 — ремонтно-гIишлой балхаш деча хургва. 473 саго фабрика территори цIоендеш, хоттаеш къахьегаргда.

Берригаша а цу дийнахьа къаьстта лоацам къаьхьега даьрхIа ба.

Цу дийнахьа кьадергда 100 шу сома мехаха 20 эзар трикотажни барга — кхыча дениеса лечуа 33 процент дукхагIа, басар а доь кийча IедуллаIргаш пиеь-ах тоаш кIада. Ремонт ергьа 15 единица оборудовани; 3 эзар саг мехьа ремонтно-гIишлой балхаш дергда, фабрика коа а гонаьха а 450 къона га йогIаргва, кхыдола лоархIаме гIулакхаш кхоачашдаргда — пхоалагIча пятилетка чета тIа дIахьоцадаргда 1808 сом ахча.

Субботник дика чакхдаьккхара даьрхIа бола комисси вIашагIъяьяй. Цу дийнахьа дергдолча деррига балхий плаьнаш оттаьй. ХIаранена дIадоахьайтад шеший де дезар. Ерригача цехашка хинна чакхдьалай субботника детаьа собранеш.

Т. ХАШАГУЛЬГОВ.

ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАРГДА

19 апреле Ерригсоюзни субботник де дьина, москвичаша гIалаьхар цIогаIа рааье хиина тIайттар А. Шерипова цIергIча Грозненски механикатта чакхдолхача завода болхлошка. Из дуккаш ерригача цехашка метдилаш хилар. Биологически очистка цеха лаборанташ нов. Пичугинас оператор нов. Шаегинев шоай коллективе гIахьайкар из хьинаре къахьегарца бегIаллаккхара.

— Цу дийнахьа сменин балхяя мукъьаар шовар дешаргкхиларах а, кIаьта сменаш балха барешна къаьстта дикагIа къахьегргхаьарах а тем со, — аьлар Пичугинос.

Москвичаша дIадоладаь из гIулакх хьалоашаш кьамаьа доар № 8 цеха электромонтере нов. Серобабина а кьачер а шоай коллективе хиира митинге.

— Субботнике бола бош хурга заводера 1000 гарга бохкаш, — аьлар завода парткома секретара А. Ф. Давыденкос. — Цар бола берггба предприятие кха а установкашка а. Дукха гамаш, кIотаргаш, хьаш бьекаш дIайоггарга заводе территория тIа предприятеш хьаьхача упкаргIа а, — аьлар цо. — Дукха ваш мар аргара бу дийнахьа.

Ю. ЧАХКИЕВ.

МАССАНЕ А СИЙДЕШ БОЛА МАСТЕРАШ-НАСТАВНИКАШ

Кердача техникаца IалаштIьяь йоккхий цехаш, шоай балхах Iалаьмате дика кхеташ бола говзанчаш, кадрови болхлой-наставникаш болаш йоккха завод я Грозненски «Нефтехимзапчасть». Цига керттерча цехех ка I лоархIаш я Аьзорба Шамхан Ахьмадовича керте латта, коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю механо-сборочни цеха коллектив. Арахеца продукци дукхагIа, дикагIа, дIалодар кIоашагIа доддаш хулийтаргга кьача девнах къахьегаш шоай коллективе оттадери дукха болхлой ба цу цехе. Царех хуккхачар пхе шера задании шоай тIаьйда хиина социалистически декхараш тIахалехьа дикка тIелхховчашваьа.

Иштта болчар кIорашу йоахача хинар ягара хьалхарчарна дIа йоккха кхеллгIча завода токарь волча Гончаров Михаила Александровича. Профсоюзе цехкома председатель ше хилаах тарра дукха къахьег де хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара болхлошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржаеш, балха хьанха оборудованеш бизза пейза моттара йола тоьраш оархлагIоахаш, пхе шера задании тIехкхоачашьяра хIоранена тIалатта бехктокхам дIабовзийташ. Цу заьнгье дагавуля из цеха кулгалхоша, партийни организаци вожакаша, коммунисташа, социалистически яхь хадаваьа хьалха латташ болча кадрови болхлошка-наставникашка. Цудухьа дентара дениг дукхагIа хул веже пхи шера задани кхоачашьярах дапетташ телаш бола болхлой.

— Арахеца продукци дукха хиларах балха тIа вай ка йьвай вай бир чу ка дикен тIехдикен на хилча, цунга дIандоало нормагIа доагIочул дикка кIезигагIа на хилча, — аьлар Михаила Александровича цкъа производственни совещане ше къамаьла дIадоладеча хана.

— Цу тIулекхе керттердар да яхье кьалхалаттача моллагIчо а тахан бьекхах толам кхоача массане шийн норма дуккьк дерхIар. Укхаза цIерашу йоах но кIерa сменагIа нормаш дикка тIехкхоачаш а оаш арахецача продукцеца юкъе маг-кагахьа брак нийсоьйтаргча кхьабояль болхлой. Из цехе деррига технико-экономически хьокхамаш дика хилийтарга чIогIа Iатгьаш хилар бегаьдоах.

— Балха тIа шийна къахьача шийна дола латтача новкъостий гIулакхаш мишта дел, дарна эшар фуз ка хьожаш вар, хIаь тIо де кийча хилар бахьошца вола производственни хьелашан, ше къахьетий вола производственни дог дизаш вац, — аьлар нов. Гончаровс. Иштта бирма вайна юкъе нийслой кар йоаржаьар харцахьаьра вехь хилар, дIахо бодача даьа вайна юкъе царна моттиг йоацийтаргдIахайта дезарий ча уж бекъахьарча шийна тIа бехара шоашта моргар де дезараш ба коммунисташ, новатораш, социалистически яхье тьалха латтараш, ахки дувш но кIахо.

Царех ва ва ше а. Арахеца продукци дикен тIехдикен мара а ва хулийташ завода йоккха опыт бола слесарь-сборщик нов. Ахмадов.

— Массех кIира дикка дийнар са бригада тIехьаоаш хилара бахьанах, хIараше оамал йоавеш, хьацца мишта дукха деза кьоживш, — йоах Кюрес. Из деррига а толамачул тIехьагIа оаланга деха бригада болх эргабаккха болавелар со къахьегама ветеранашца, социалистическа яхье «сийг» дотоберашта дага а ауллаш, ахки дуче но.

Массеха бутт балламтьа яхье хьалха латтараюта юкъенгар из бригада иштта къахьегам вIаштIехьбаккхарах.

Цу къахьегама никь бIаьхе бойе а сий долаш хилар хьахарних Кюрена тайнача соагIатеша. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамотоа а Iоалаьб итташ а тайнача грамоташ. Завода сийлен никъка тIа дIаяхьа ва ний. «Социалистически яхье котавьхар» яха сийлен цIи ейнай, кхыдола соагIаташ тайнна.

— Тха цехе дукхьамха дIадоладелю дола моллагIа дика гIулакх хьалха дIадоладеш, массане доарIаш, сий деш, цунгара хьожам, хьехам ваш из къахьегамен тIемаш ветеран, фрезеровщик Лизунов Василий Иванович, — аьлар цеха парторганизаце вожака Кудрявцев Михаила Степановича. Керттердар за ше дIадоладела гIулакха тIехьа дах бега тоаш а из дизза кхоачашдеш а Кудрявцев хилар, йоах цо. Сийлаьл-йоккхача Коталов 30 шу дахара сийна хьалхарчарна къахьегама хIадтаьа хьалхарча из ва. Цунна цIогIа болча дезар ва дезар да, хIаьна аьча вай тьамсара. Дьхе бахьан дерия долаш, майра фашистски гIаьрхах дийтина Василий Иванович. Тахьа иттa шу дикьед тIеш тIа сийне къахьегама а дизза дакъе доагIаш коммунист кхача цIера сий даьккха лоттаеш из хьавоагIа. Кийчьна продукци дикен тIехдикен мара ца хулийташ хиларах тарра шийн тамагIа доллаш бола беш ва из. Юкъера даьрхIача хIара сменагIа норма пайда кхоачашьяь но.

«Коллектива сий — тха сийкхача девизах къахьегаш, пхе шера задание кхоачашдаьча общественни балха тIа дакъе доахаш дакъе цIераш чьларах сайна бола иттадаш башха-дика говзанчаш ба из цига. Уж ба тIехха ка мара продукци а ха кийчьеш 3—3,5 шера шоай пхе шера задани кхоачашдь наставникаш, коммунисташ токарь Умаров Шамильбек Джабраилевича слесарь-инструментальщик Болдырев Александр Анатольевича. Царех хIаране нийслагIча пятилетка шерашца шоай профессе кийча ца хилча шоай из хьаьа сей хьаьхаьна. ХIанз уж а шоай хьахархой сийне дика бола берца боагIаьбаьа ба.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТIА: (аьрровьера аьтта) токарь М. Гончаров, слесарь-сборщик К. Ахмадов, фрезеровщик В. Лизунов, токарь Ш. Умаров, слесарь-инструментальщик А. Болдырев.

В. Павлова суртеш.

ПХЕ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬРАШ

Массаза къахьегама тоабара кердалар лохаш на бригадир. Цу хьекъе хийле карагIаьлар массанена дIадоахаш но. Со кулгаллo за ахен киса шу куле а делла лелачарех а ва. Бригадерча болхлошта кийсха дIаотта цар на хьокхам телаш къаьхьт. Балха говзал кIоаргагIа йоазийташ, кхетам дувш хьоьзхебу берригаш а.

Шийн шоллагIа ала завода шоллагIбола дезал завода болхлой доаргI но. Из тамаш болхлошта юкъе хьалхарчарна, дIадахача шера кхоачашьяьй но шийн пхе шера задани. Шоаьтьа шу соагIача хиина токарь волаш болх бече къахьегамен тIемен ветерана шийн опыт, хикагIйола методаш дIайовзийташ дукха кьона специалисташ хьалкхебаьб. Дукхьва цу заводе къахьегача 31 шера Михаила Александровичи айнашва 10—15 токарь. ХIанз цо тIекера говзал Iомаеш ва Халатов Нурдм.

— Доахача къахьегама толамашца, тешаме хиларца, миккха хаьа а шоашта къахьегачарйа новкъостий де кийча хилар шоай дехкарамовс тарра-хила гIерташ бe ул, — йоах цеха начальника Аьзорбе Шамхан Ахьмадовича. ХIана уж а наставникаш болаш кьона специалисташ хьалкхебеш ба. ХIаьта а шоай хьехархочуна каст-каста дагадуьллаш хул.

Цул къахьегама толамашта тешка деш за тайнна дукха соагIаташ а. Къахьегама ЦIеча Байракха орден, Ленински юбилейни мидаль «1973 шера социалистически яхье котаьхар» яха сийлен знак а дуккха тIа лелаш. Завода сийлен книжка тIа дIаязъяьй дуи цIи, хIаьта сийлен Доска тIа хьалтеха йоал портрет.

Завода бригадашта юкъе яржача социалистически яхье хадамза хьалха датташ а Ахмадов Кюре кулгалду коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаю слесарий-сборщикий бригада. Кхо-дьа шу хьалха кхача бригадашта юкъе тIехьаюсача нех яр из. Кюрена тага а баьна цунна кулгалде хьожийтар.

— Оаха а дика кхетадир Кюри бригадана кулгалде хьожийтарх тхоаш гIалат дацаьш на хилар, — йоах цеха кулгалхоша. Бригада кулгалхочо яь на Iеш ерригача бригадас а кхоачашъяьй хIанзалехьа шийн пхе шера задани.

Болхлошта гIар ед, оаха волаш, из ьынадале ер тIакхаьа деза кхаш оамал йолаш вац Ахмадов Кюре. ХIаранигара доагIар хьалех, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIалатта бехктокхам дIабовзийт. Из иштта хилара тоаш деш кхьа диса доаладергдахь вай. Цхьан дийнахьа Кюре ягара гергагIа вола новкъост хорта бохабу малар а мекин балха тIехьавеса вера. Из шийна бIаргагIа ма-ийнгте балха тIа дIатIа а ца ваташ социнир но из. Бригада болхлой собрание дийцир из дош. Цига кьамаьа вела дьвар дIахайтар из сацам бола гIулакхаш доаш доаргдоацилга. Цунна бе боагIаш бола беха бар дехаш бригадас а реже дIавелар кулгалхочуна. Цул тIехьагIа из сацам бола моттиг нийсъяьккхаш яхa бригада, йоах Кюрес.

РЕСПУБЛИКА IИЛМА-ПРАКТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦИ

11-ча марта КПСС Нохч-ГIалгIай обкома заседаней заледа хилар «Парте XXIV съезда шул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумай решенеша яьхахьара партийни пачхьалкхени балха стиль эргайоахаш тоаяра» хьакъехьара дош хуьаш республикански Iилма-практически конференци.

Цига дакъа лаьцар парте районни комитетий, промышленни предприятей боахамай партком секретарийна, райисполкомий председателаша, республикански министерствай ведомствай кулгалхоша.

«Парте XXIV съезда КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленуме решенеш толамах кхоачашъяра хилазза дергдоаца хьал да партийни кулгалдара стиль эргайоахаш тоаяр» яха керттера доклад йир парте обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина.

«Кадраш лахар, дIа-са нийсьярх хьалкхеяри тоаделга — кулгалдара ленински стила дIадеха лоархIамегIа дар» яха доклад йир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правоткина.

«Къахьегамхой социально-экономически духовни вахара процессаш Iомаяр — партийни пачхьалкхени балхага Iилман ларда тIа хьажара лард я» — иштта яр республика Лакхехьарча Совета Президиума председателя Х. Х. Боковa даьча къамаьла тема.

Коммунистийн ерригача кадрай хьинар айдари дисципляна чIоагIъяра балха ленински стила хилазза даргдоаца хьал хиларах дийцар парте Шелковской райкома хьалхарча секретара В. Г. Табацкова.

ТIахьожама тIадиили гIулакх кхоачаш иштта ду хьажарш, партийни комитета керттера декхар хилара тарра, эргадоахаш тоаде деваш хилара де кхаьшта хетадир шийн къамаьла парте Старопромысловски райкома хьалхарча секретара С. М. Магомадова.

«Критикев самокритикен, дегIайоалар — кадрашца бечa балха партийни стила эшa лоархIаме хьал да» — цу темах доклад йир парте Назрановски райкома хьалхарча секретара С. М. Беков.

«Партийни кулгалдара стиль эргайоахаш тоаяра хилазза даргдоаца лоархIаме хьал да юкхьандарча, цехови партийни организацей партийни группай денал айдара» яхар яр парте Надтеречни райкома хьалхарча секретара П. Д. Догужиева доклад.

«Партийни балхах дукагIа пайда эцара хилазза даргдоаца хьал — перспективни планированни» — иштта яр парте Гудермесски горкома секретара Р. М. Мальсагова доклада тема.

«Парте чура информаци тоаяр — партийни кулгалдара стиль эргайоахаш тоаяра хилазза даргдоаца лоархIаме хьал», яхача темане кхетадир шийн къамаьла парте Сунженски райкома хьалхарча секретара Г. Г. Самарске.

«Нахацара бувзам — партийни кулгалдара стила ленински белгало я» — йох дийцар КПСС Грозненски райкома хьалхарча секретара Ю. В. Сухорукова.

«Къахьегамхошца беча политически балха юкъе кулгалдеча кадраша шоаш дакъа лацар — ленински стилах дIакъаста йиш йоацар» — иштта яхаш яр парте Шалински райкома хьалхарча секретара А. Ч. Османа доклад.

«Бюрократизмаца къовсам лоаттабар, письмошца, жалобашца, заявленешца беш бола болх эргабоахаш тоабар — балха партийни стиль чIоагIъяра хилазза даргдоаца хьал» — йох дийцар парте Наурски райкома секретара А. П. Бондара.

Политически боахамен болх цхьана боагIаш хилар — партийни кулгалдара ленински стила лоархIамегIара белгало хиларах дийцар парте Урус-Мартановски райкома хьалхарча секретара А. Д. Кагерманова.

Кулгалдара юкъе коллегиальность хилара партийни пачхьалкхени балха тIа персональни бехктокхам айбари — партийни стила хилазза даргдоаца хьал хиларах дувцаш доклад йир парте Ачхой-Мартановски райкома хьалхарча секретара А. Н. Веронкина.

ХIанзарча хана керттера декхар: общественни производства эффективность, балха дика лакхъяр, КПСС XXIV съезда директиваш тешаме вахоре чакхъяхар кхоачашдара хилазза даргдоаца лоархIамегIара хьал хилара тарра партийни пачхьалкхени балха тIа ленински стиль эргайоахаш тоаяра эргайоацилга тергам тIабохийташ йола рекомендацеш тIаийцар конференце дакъа лаьцараша.

Конференце балха итогаш йир юххера а къамаьл даьча КПСС обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Цо тешам белар республикански Iилма-практически конференце коммунизм хьалъеча партийни кулгалдеза тоадара, партийни балха эффективность лакхъяра тIо дергхиларах.

ЮРТА БОАХАМА ПРОДУКТАШ — ДУКХАГIА

Колхозийн совхозийн фермашко

Доккхий декхараш тIаийцад нийсалгIча пятилетка укх тIехьарча шера вай республика шурий-товарни фермай къахьегамхоша. Пачхьалкхенга 83,5 эзар тонн шура йоала деккад цар. ДIадахача шера ехха хиначул дукха дукхагIа а из.

Нанийца декхарий толамца кхоачашдара шерра социалистически яхь яржай колхозийн совхозийн фермашка. Къаьстта дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх Гудермесски, Наурски, Сунженски, Шалински районашкарча хьайбаш лелабераша.

ДIадахача шера Iайн бIаьстах юкъен йоаккхаш хиначул 10 процент дукхагIа шура йоаккх укх шера Сунженски, Шалински районашка, хIаьта Наурски, Шелковской районашка — 7 процент, Гудермесски районе — 3 процент.

Дукха дукхагIа хьайбий продукци йоахх укх шера «Ахатинский», «Терский» совхозашка, Сунженски района дуккхача колхозашка.

Цунна цхьана Грозненски районе тIаьн йоакха шура — 11 процент, Урус-Мартановски районе — 2 процент кIезигагIа а дIадахача шера йоаккхам хинначул.

Доаккъара кхоа а бер йоаккха шура мамогта алсамьякха хьажа беза хIана республика хьайбаш лелабераша. Из гIулакх шоай керттера декхар сайна дархIа деза.

Лаьтта хьаьндеча

БIаьстан кхашкара балхаш дIадоладалаьлехьа лаьтта массогта дукхагIа удобренеш яха гIерташ къахьегаш ба хIана республика механизаторш. ХIанзале 416 эзар тонн удобренеш дIайенхьай кхашка.

Хургболча хьунаькама йоагIа йоахха из Шелковской, Урус-Мартановски районашкарча кхаш лелабераша механизаторашца. Иштта, лаьхарча ах шера план 106 процент кхоачаш а еш 37 эзар тонн органически удобренеш ехкай кхашка шеккьочанашка, хIаьта Урус-Мартановски района къахьегамхоша — 35 эзар тонн.

Кхыча боахамашца нийсахча сихагIа бу кхашка органически удобренеш ехкара бола Малгобекски, Сунженски, Шалински районашкарча колхозашкеи совхозашкеи. Цхьабакъа цхьайолча районашка хIанз а йоагIа йоахха ца лаьтта хьайкара.

Иштта, кхашка органически удобренеш ехкара хьалхарча ах шера план Гудермесски района механизаторша 24 процент, хIаьта наурцаша — 34 процент, надтеречнецаша — 46 процент, назрановцаша — 47 процент мара кхоачашъяннаар. Кхы а кIезигагIа органически удобренеш ехкай Советски, Веденски, Ножай-Юртовски районашка.

Лаьтта хьаьндара цхьана тураьха йийнача культурашта тIатеIIа подкормика еш ба республика юрта боахама болхлой. ХIанзале 115,3 эзар гектара тIа чакхйоьккхай да болх.

Къаьстта дика вIаштIехьбьаккхаб гураьха йийнача культурашта подкормика яра болх Шалински, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Сунженски районашка. Иштта, шалинцаш гураьха йийчача ерригача культурашта подкормика ь бьаьнаб, хIаьта Урус-Мартановски районе — 97 процент, Ачхой-Мартановски районе — 93 процент, Сунженски районе — 84 процент кхоачашбаьб из болх.

Цунна цхьана гураьха йийнача культурашта подкормика яра чIогIа тIехьабус Грозненски, Малгобекски, Надтеречни, Наурски районашкарча боахамашкара кхаш лелабераш.

СИЙДОЛА КЪАХЬЕГАМХО

Дукха ба Нохч-ГIалгIай республика юртбоахама къахьегамхошта юкъе хьинаре, толамаш йоахаш болх бу нах. Царех цаI ва Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза хьажкIаш кхеер Даурбеков Яхьья а.

— Балха нийслуш йолча хавонах кхерац хьинар дола механизатор. ХIара шера ше тIайиду социалистически декхараш тIешкхоачашду. Шийн опыт, говзал дIанагIбарашта дIайовзийт. Цо Iомабаь механизаторашта дика къахьегаш хьавоагIа. ХIаьта общественни вахаре а хьинаре латъа вола цо. Шийна хийча сайна халахет дуниа сага пдтоаш хилча, — йоах Долакх-Юрта бахача наха. — Цу тайпара моттиг нийсъеча ягара хьалхарчарца сецадIйоал из.

1958 шера денз Назрановски районе «40 лет Октября» совхозе болх беш ва Яхьья. Из механизаторалла болх бе волавенначa хана дукха кагирхой баьккар тракторни бригаде болх бе. Уж берригаш а механизатора говзал Iомае гIерташ бар. Шийн смена чаккхьаьнначул тIехьагIа трактора узлаш дIайовзийташ, малагIча оатхало малагIа болх бу кхетабеш царна хьехаш телар йоккха опыт дикка говзаш йолча механизаторо.

Кханка, ферйашка — ягара чIоагIагIа эшача моттигашка бIаргаго йиш яр цуь «Беларусь» яха трактор.

Ши-кхо шу дьаьначул тIехьагIа балха тIа дика толамаш дахаш хьавоагIача Даурбековна хьажкIаш кхеара 200 гектар лаьтта участок елар совхоза кулгалхоша. Иштта дIаволавелар Яхьья хьажкIаш кхее. Дукха низ дIабелар, из культура кхеара говзал караерзе, опыт Iоме гIерташ.

Из культура дикагIа хьувкъайра фу де деза ха безам болаш района специалисташка, дикагIа болча механизаторашка хиттараш доре. ХьажкIаш дIаоеш, уж хьалкхеш де деза Iунал, — деррига а агротехническа бокъонашта дIадехкача тайпара чакхдоахар.

Хьалхарча шера 200 гектарах хIаране тIара юкъера лаьрхIа 37 центнер фуаьлла хьажкIаш чуера Даурбеков Яхьйас.

1962 шера йоккха кегагIоале хилар Яхьйайна. Коммунистически парте мутIарешка дIаяйтар хьалхала къахьегаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хьавоагIа, хьажкIаш кхеер. Цу шера кийсагIа болча хьажкIаш лелаераша социалистически яхье а вьаьна, 42 центнер фуаьлла хьажкIаш чуера цо хIара гектара тIара. Из хьокхам хьа йох па болийташ къахьийгар дIахо йоачча хана.

1965 шера дика толамаш дахьах Къахьегама ЦIеча Байракха орден елар гIорваьнача хьажкIаш лелаевчина. Цул совгIа дукха Сийлен грамоташа ахчан совгIаташа тайпар цунна.

Кхаш лелаерий яха, хьинар за гIерташ сацна цхьанийола халонаш дукъаде йоахаш дера нийсалгIча пятилетка дIадахача дикьлагIча кьоастамбеча шерара ахка. Халонашта хьинаре кхуьхальттаеверех паI вар Даурбеков Яхьья а. Хьайта кха дезаьа доввзар. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 48 центнер хьажкIаш чуйтар цо. Доахкача толамашта боагIа мах беш вагIа йоашаш «Москвич» яха машин эца бокъо елар Яхьйайна.

ХIаьта баркIалагIча, нийслагIча пятилеткай шерашка, толамне бьеча балха йоагIа мах а бь укх денношка ДIьлеи дакха совгIат — Октябрьски Революцие оаьлен елар сий долча механизатора Даурбеков Яхьйайна.

Цу совгIато доз гIоздашккала Яхьйас КПСС ЦК партега, советски халкъага даьча КхайкаIала жоп лоьш укх шера кхы а хьинаре болх бе, хIара гектара тIара 50 центнер фуаьлла хьажкIаш чуйтa доош деннад.

— Лаьтта доагIаш дола Iуйнал деш хилча цIаккха а из хьа йиш ца хьувкъаь. Мел боккха хьувкъам чуйнцабар лаьтта, цунах кхоачамбаь Iе йиш яц. Из дика кхетаду тха звено механизаторашна. Цудухьа хургболча хьувкъама ма-хуьлла дикагIа ард йоала гIерташ дIахо тхо хIана, — йоах Даурбеков Яхьйас.

Дика дела Яхьйай цIагIара гIулакхаш а. Итт дезалхо ва ДаурбековагIар. Массе тайнара кхачан болаш, дика торо йолаш бах уж. Телевизор, радиоприемник, хIанзара мебель латт цIагIа. ВоккхагIволча воI Советски Эскаре гIуллакх даьчча тIехьагIа кIа а вела милице организашка болх беш ва. Кхыдола берии школе дешаш да.

Долакх-Юрта ягара йоккхагIа йолча урамна тIа хагIача кIайча цIен нийI йийлла я массаьна а. Шийгара гIо эшаш веначунна массе хана новкъостал де кийча ва Даурбеков Яхьья.

ЦIаккха а халан дуц нахацара дега йIоахаа.

Б. ШАКРИЕВ.

ЯЛАТ ДIАДЕ БОЛАБЕННАБ

Шелковски района «Красный пахарь» колхозе дIаболабеннаб мукх, кей, люцерна дIае. ХIанзале а 250 гектар совгIа долча лаьтта уж культураш дIайийна бьаьнаб цига.

Кханкара балхаш дикалла чакхдахара варжача социалистически яхье хьалха лелаю механизаторша Э. Тагиатарова, А. Салаватова, шоай декхарех дика доархIабу сеялщикаш А. Толубаев, С. Мантыев. Цар массане тIехкхоачашъю нормаш.

Цунна цхьана ло де дай цу колхозе гураьха йийнача ялаташта подкормика еза. ПланагIа 1000 гектар йолча, хIанзале а 700 гектара тIа подкормика яь бьаьнаб.

Селхан «Частин» юкультураш дIае болабеннаб «Коминтерн» колхозе а.

М. РАШИДОВ.

ПАРТИЙНИ ДАХАР

ПАРТГРУППА—КОЛЛЕКТИВЛ ДОГ

Шоай коллективе беш бола организаторски массово-политически болх буьйна ю шайга хьалха нисъярчохь Мичурина цІерагІча «совхозан шоллагІча» ферма партгрупоргана Дахтаев Сурхо. Ма-дарра аьлча, геттара тІехьарниг хилла цІа ферма, республикан дукха мах болу ферма а ю.

Уйла цу цхьа кІошта хьалхарчу тІехьагІа, шоай болх бен юьйцу накъостий, дІадахача хьечарна пайдане хуьлу болх бо.

Доккхий дош цу ферма толламаш, бакъда, халдешна лаьцна дуьйцу. ИІислагІча пятилетка шерашка цу тайпана лакхьенна цхьан-Іаттагара йоалийта шура: 1971 шера 1826 килограмм лахар, 1972 шера — 2003 килограмм, 1973 шера—2122 килограмм, 1974 шере — 2277 килограмм шура хьаькхай. Ерригга йоалийта шура 1971 шера 6141 центнер хиначарна 1974 шера 8058 центнерга кхоачаш дукха гІа хиний. Цунга хьежна дуьхьарІа еххой шура вечерадьянзвенга а.

Шура лахарга дІадоаш планагІа доагІачух довгІа ду. ПланагІа цхьа центнер шура лахьарга 19 соьм 67 кепиги дІалахийта лаьрхІача 18 соьм 43 кепиг мара дІаьхийнзав.

Уж толламаш цакхад партийни группас коллективе дийа организаторски болх бар бакъвеш доаши. ХІаьта цу группашка вороньга а жик саг ва. Уж ба бригадир Цуцаев Резван, учетчица - лаборантка Цухаева Асет, техник-осеменатор Дахтаев Сурхо, дояркаш Адуева Тамара, Курсаева Соьдат, Дахтаева Хадиту. Уж шолавоантие хьалха латт, дошь, дийа тІидаккхеш цар дІадоладу. Масала, болх хила барах Цуцаев Резване «Знак почета» яха орден енний. Адуева Тамарены Курсаева Совдатие — КъахьегамІа ЦІена Байракха орденни шелалаши.

ХІара коммунисто шаздкхоачашшу партийни поручени. Р. Цуцаев экономически знаний лаьцний школа пропагандист ва. А. Цухаевас къахьегама аистокаш болхоеча Іарахешара кулгалду. Т. Адуева халкъа тІахьошазь поста председатель ю, тІаьта С. Курсаевен Х. Дахтаеве хаакъа тІахьошаннод ба.

Цар массане а хьанерча цакъа лоац массово-политически балха юкъе, болхлош цІига цхьа дош бола общественникаш ба уж. Наьха тешам беннаб царех. Р. Цуцаев КПСС Малг-Тіалгіай обкома членаш кандидат ва, Т. Адуева — хьета Урус-Мартановски районна бакъо болх де Х. Дахтаева Гейдукош шера Совета депутат а.

Партен правительствен политика чакхъяьккхаьр шоай этара керттера деххар лоацх ферма коммунисташа, КПСС Центральни Комитето партега, советски халкъага лаь КхІейкадоан кІоаеттга дІадоалийтар цар болхлоаш, цу тІа оттадаь дехкараш кхоачешдара шера социалистически яь йоаржиарадаь тІахьайхьар уж.

Ферма коммунисташа шуьра хьалха шоаш тІалайнаь доккхий декхараш. шоаште тІехьаоттаре вокъостий тІаьхьайкхар. Шуьлабаьча доахк тІара ІаттагарІа шера 2800 килограмм шура лаьхха доахк тІалайна Т. Адуевас, хІаьта план 2120 килограмм мара яц. ВоккхагІболча хоноахьая тІехьа ца боса лаьрхІача комсомолка Исламова Сабьгіана социалистически чахь лаьккха аш.

Коммунистий комсомольцадій хьоаккъамагІа доккхий социалистически декхараш тІалайцар коммунистически къахьегама коллектива цІи лелаеча ферма беораганча болхлош. ХІаьта хІараш тІалайнача декхараш хьеждоаттадь и цу ферма 1975 шера ооттачи план а.

План 8060 центнер йоалае еаргаь шура 8200 центнера планагІа 2120 килограмм йоагІача хІеда кхоаче Іаттагара 2358 килограмм шура лаьккха, хІара бІаь Іатта тІехьара 90 Іаса хьалхдахе — шитта да цу колдетина керттера декхараш.

КПСС ЦК декабрьски (1974 ш.) Пленума решенешка хьежа ферма партийни группа [illegible] чакхьольаргболаш лааІ. Уж кхоачашдаре хІорашь тІагІоттаб къахьега дезар ю. Цудухьа хІараш де доза хьехьегІна в идеологически балха а гІулакхаш цІобертадала. Уж партийни группа организационни массово-политически балха лаца кхьедахийтал.

Коммунисташа боккха терахь тІабахийтеб къахьегаш ЪІашттІехьбанкхаре, халаче балхашта механизаци ваь, ферма болхлой гоазал лаккхьярадь.

Моттигерча хьалоавь материальни базага болх беш бола лаьа кхоачамболаш хиларга хьежаш совхоза ден / распорядок оттийя. Из беане кхоачедьара тІехьара хьовсаш дІаболабенна. Цига а дІоакхи тел коммунистаца. Мел дІашага дале а, ба наьдолаш кхоашара на яр е из тоахаьр коллектива дукх.

Масала, скотник М. Газаев балха тІехьаьясар, доахана [illegible] тІалавцар цо. Доахана шура кІезигагІа ьлар из бахьан долаш. Цу дийнахьа 18 килограмм шура лахкхалуш вцар. Из дайа дийцар бригадира собрань. ХалкІьа тІахьойкабиойна Х. Дахтаевас С. Курсаевас жоп дийхар цунгара. Газаевга дІахайтар нагайна санна шоахна ю из тайна хІанаь бола, хаь ю шийга дьотохкийтаргдоаре. Масала наьбарте бехке хилар, ХІанз ю шин дехке кхочулу.

Шоаште шоахара хьеайхар е саг тІехьа ца аиьйта тІера ферма болхлой. Доахана 3. Дахвевас деттача доахана шура хьоанал дакха доаьена яр. Из хІанал кхетадаьне цо. Цига цуйна вокъостие доарехас коммунистиас Т. Адуевас. Етт беттача хІана сал ю ле, шура дІоайра хьалхшла, дьила хьехам бар цо, етара тІехьа лаьмар чура воагІола шуйайна хул дукхагІа бола хьоажаш, ьлар. Адуевашь шийга бийтаир цен болх беча Нигаевас хІанз йоахкха шура маьоагІІа хььна я.

Доахан кхабара рациона чІоагІа теркам тІабохийт коммунисташа. Из отташ ховтатешо. ХІаьта доахкана кхьа тІа тохо ю. Масала, рационашка фосфор кІезига хилар веденае Т. Адуевайна. Цо аладаь фосфор кхоачамхилдаш хургболаш тоафир рацион. Шура дукхагІа ялг долавелар доахан.

ХІара Іатта дийнахь-буса лу 3,5 килограмм концентратин, 2 килограмм йол, 30 килограмм силос, 5 килограмм сенаж, 1 килограмм патока, .. килограмм [illegible], боарамегІа шей, тух, монокальцийфосфат.

Хьинаре дІакъа лаьхар коммунистий доакъар ... мийІча. Укх Іана лаьдтІа 265 тонна йол, 860 тонна силос, 6000 тонна сенаж, 450 тонна ча кхйчадыр. Из дерригга доакъар хьобйора ІадоахкхаргдолІча хьатІалера.

Лаьхехьа хьоадаь наькхьара, коммунистана чІоагІа йоахко ю хадача балхашта, механизацин ааь. Кхий чура ихьй ардахьара [illegible] дакъар дІаьтта тІа йоттан автопогрузчк а, кхий чу шапча тІулкхашта дІайка хий хьесийтара электровзгреватель оттаьй.

Доахана [illegible] механизаци е, уоахьар аритту цех йолаш лааІ. Доахан [illegible] цхьа лаьт [illegible] кхий ю.

Балха гоалал лаакхъера хьаьбаь болхлоча боахлошта вовкъостия доаьга совхоза кулгалхошкара шьадайхай партгруппас, цу тІехьа латта хаь 10-гуша шерагІа дІайоаьйте а гІерт.

Цу [illegible] доккха новтьерна цу тькхаренча еслараш лакхьяра, [illegible] тІайна декхараш [illegible] хоахайхаре.

[illegible] тІехь хьий ферма. [illegible] болхлочара — доахана коммуниста Т. Адуевайна, Іаьсий лелаеча комсомолкана Л. Бекневайна, скотника В. Адиева воазалар шай.

Уйл еррига партийни балха дика формаш хьахиний партийни документаш хуьнача хаме Іоахьче оцыттах кхетамца пайда шар бахьан долаш.

Н. МУРАТОВ.

СУРТА ТІА: аьрдехьара дьтта: ферма партгрупорг С. Дахтаев, йоаккхагІа йола доярка Т. Адуева, бригадир Р. Цуцаев.

С. МИХАЙЛОВА сурт.

СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОН 30 ШУ ДИЗАРГА

ДАЬХЕ ЛОРАЕШ

— Кхоана шоатта ца меоай. Дале а, хьаьльнаш оборудоване дІа на йоаьйте, хаь кхоачаитоьлга дох тха, яхар телефон тедар сога заводера. Кхоана бола бе аІашттІехьадаредараь хьа? — Иштта къамаьл деш вар производствени доаш гІулакхаш дела Грознески контора директор Висантов Сакка цу контора цеха начальник волча Маашев Баудега.

Шоаш эшаш моттиг эттача, дІаракха а ди да хьовсаш, масаза а кийча хул цу контора боаххлой. Иштта хилар цу кийнахьа «Красный молот» завода оборудоваш дІадахьайта езаш ди эттача а.

МоллагІа дале а, де деза хІана тІехьатеттар оамал ю Висантова. Советски Эскаре гІулакх дош дукхе шераш доахам хьахийна чІоагІъенна хилий мег цун из оамал.

ТаьоаллагІа шераш чакхдоалача хана эскаре вахн бІухо волаш вар Сакка Дай-мехка сийлахь - боккха тІом болабелча дийнахь. Юьлача болабеча эттача йоккхийча томаьшь деча тІхтаща сомайвьхьхар из цу Іуйрийна. Из юкъе хила эскаре дакъа Березина яхача хи йисте латтар хІаьта. 10-ча ерше 25 дивизе разведывательный отдела начальник вар Висантов.

ТІом болабешача дукъе эгара дукхагІа моастагІчун таькаш тІахийта моттиг яр Березина. Белоруссен Смоленски областеа гІоала [illegible] а бахьан, Москвана тІакхача гІертеш бар фашисташ. Цудухьа хьакетта-боккха тІема [illegible] тІаоттабъбар гитлеровцаши цу лостаме. ГІоавхаре хьалха а байнна, шай эскар гобаь чуваци дагабар уж. ХІаьта бІу а тІаьха техника а яр цу моттиге-байча шоана дукхагІа яр моастагІчун.

— ТІоадамаш [illegible] ший эскара доакъашта гитлеровцаш тІа ца кхачийтар а цунца кара ма яхийта заводийн фабрикийн оборудовани хІаьхаръяккха йиш хилийтар а духьа хьатІаьоагІа моастагІа кхасоцаве лекхар тІадаллар тха дивизена, — яхаш дуьйц Висантове. «Березинана йисте, городашка Белостоко, Барановиче, Минске, Борисове фашистаьта духьал кІийкхаш лаьттар оаха. [illegible] хьаьа вар. [illegible] кхийча тоахаь, [illegible] бахьа сиглен [illegible] аІашагІьа эдора, сийрда [illegible] ра. МоастагІа [illegible]. Дог этттІадеш халахетар аз.

Уж тІемаш деча хана Висантов сайн отряде командир вар. Къовахчал долаш тІом бир цуй отрядо, командира ше денаьле хьоахкай телфр бІухой та, цар дог урауттадора. ХІаьта майра тІом барах ЦІеча Седкъа орден елар Висантовна, къагІатаж декъар цуй отрядо тІемахошта а.

1939 шера японски самурайшта духьал Монголе, Халхин-Голе къонахчал долаш тІом барах Монгольски Халкъа Республика маршала Чойбалсана еннач ТІема ЦІеча Байракха ордена улдуй [illegible] йола ордена [illegible] Висантов хьакха тІа.

Гитлеровцаш шоай хур деш бар вай-Даьхен столицане [illegible] гІа тІаллачара. ТІом [illegible] кура дІоаш [illegible] а, ароха чубоагІар уж. [illegible] дагалбьттар [illegible] даттаргдолаш-м [illegible] вай [illegible] Эскар. Доккхий тІемаш [illegible] Смоленска областе. [illegible] Сибарегара эскара [illegible] дІатІакхаьалар. Къаьстта боккха тІом эттар Ельна [illegible] боккха болачча гІерз. Москваве керала кара [illegible]. ХІаьта 24 сибирски [illegible] танкови бригадана [illegible] Висантов, пулеметни батальона командир а волаш.

МоллагІа а [illegible] гвардейски [illegible] цу [illegible] кулгалдеш бола бІухой. Батальоне [illegible] а тІом байта хиррх, [illegible] фашисташкара хьайоаккхаш дола долаш тІом барах ЦІеча Байракха ордена лу цига Висантовна.

Боккха [illegible] тІаьттар города Тулана. Цига дІахьожабир 32 таньова бригада. Эттагара хьалха Туле кхачар Висантова батальон. Парте Тульски обкомо туьлски болхлой [illegible] бІухоаца [illegible] юхе латтача моастагІчун эскарца тІом бе задана ду цуна. Из дар 1941 шера ноябре хьалхарча денош. Къаза тІом эттар цига: эшабир фашисташ. Цу дийнахьа цар йохайир моастагІчун 11 танк, хьаьккхар 7 йокха топ, 4 миномет, 43 автомашин, 2 штабни машина, вийна а карабоалаваь а 480 гаргга гитлеровски салтеш эскара тІеравальяккхар. 12 километр тІехьайкха баьхар фашисташ.

Ельне а цига а моастагІа эшавар — из «тІоа сега» санна ма сиха тІом» бухургбоацигІа дІахойташ бе хоам, тІехьа тІайоагІача йоккхача Коталон юкъиган яр. Вай эскара цу коталонаша чІоагІа доьхбаьбар фашисташ. Европе цхьаннахьа а ца эшадеш чакхдаьнача цар эскара [illegible] магадар ца. Цар кхетІаш бола бацар Европе сенна эттачча шолла укхаза котало йоаккхалург ца хилар.

8 ноябре Туле [illegible] сахьата болабеш, [illegible] чубйтташ, тІокха 24 танк тІаьйтаь, [illegible] тІехьагІа бІу тІахиййа. Вакъда котам боллансар уж. Советски бІухоша юхатехар моастагІа доргІа яь атаки: йохайир 7 танк, вийна дІалаьяккхар 70 салтеш эскари.

Цу дийнахьа кІийлаша а хулчаш, фашистий танкашта кІал гранаташ кхувсаш, уж лохийтар Висантова ше. Цига чІоагІа чомда хилар цуйна. Саьйтеш чура [illegible] улла Сакка [illegible] госпитале дІа [illegible].

[illegible] Висантов тІом беш хул Малоярославеца, [illegible] 1942 [illegible] Центральни фронто хул ю, хІаьта дуз тІехьагІа къаьстта йолча Нохч - ГІалгІай кавалерийски дивизиона командирана хьожаву.

Цхьан хана Сталинграда Кавказе дІадеца дагахьа фашистски эскара тІом болабьяр ю. МоастагІа юхасоцаве Моздоке МагІалбикхе духьал эттача вай эскарца цхьана тІом беш хул хІаьте Висантова кулгалдеш йола дивизион. Деноле тІом бора [illegible] бІухоша. Вай эскара доакъоатта Кубань яхача хих сехьа довла аьттув баьккхар Висантова дивизионаца йолча лейтенант Барахоев церІе латтача эскадрено. Гитлеровцашта духьал тІом беш цо йохайир моастагІчун шиь бронетранспортер, 13 фашист вийра. Цига къаьстта мейра летар дивизиона политрук Хамзаев Ахьмад, комсомольски бюро секретарь Оздемиров Мохьмад, салтий вежарий Абдулзекомгаев, Джантаев Мохьмад, кхыбараш.

Цу хи тІа декал долаш тІом бир лейтенант Дигаев Ахьмад командир волча отрядо а. Цо хІалак йир моастагІчун разведывательни группа.

Са ца кхо деш тІом бир хІаьта ерсено Петрова, украинце Шульженкос, нохчочо Идрисова, аІарено, эскадрона командира воаккхагІа волча лейтенанта М. Такаева, кхычар.

БІухой политически, интернациональни саккхетам лаькхбора дивизиона комиссара, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета депутата Мамакаев Іалве.

МоастагІашта духьал тІом беш лозабь доархой кийа вовача шофера Акбов Хьасана духьал баьлар гитлеровцаш. Хьасана царна карабьхайтанвар човнаш хинна бІухой, тІемна духьал эттар ва а доароз а. Цар цига 8 гитлеровец вийра, хІаьта Хьасан ше а ворлар.

Висантов тІом беш хийцет мехка дукхача моттигашка доазол декъа — Чехословакие Германе. Из лерагга дийцаргаьа.

Ше эскаре гІулакх дечарашьча, цІагІа Іохайнаваш вар ре ветеран Висантов ца доттайа мехка хилиьа боахаме йайн-тайпара доаьюшка къахьоьна.

Ю. [illegible]

ДЕЗАЧА ЦІЕЙ СИЙНА

Грознески автотранспортни предприяте гаража юхе латт цІеча басарца художникно доахкача алапашка цифрашца язьяь ьшка листах ю арт. Цо хьагойт Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизара цІей сийна [illegible] предприяте коллективо [illegible] тІайнача доккхий социалистически [illegible].

Цар дош дейнад Коталон ди — 9 май хьетІакхочалехьа 50 зар тонн планал совгІе халкъа боахама мухь дІабахьа.

Транспортни предприяте шоферашт болаш болх беш тІемен къахьегамен ветеранаш ба социалистически яхье хьалха латташ. Царна юкъе къаьстта тІехьдика къахьегарца белгалбаьнна ба шоферашь — коммунисташ Гелованшко Григорий Ермолаевич, Петросянц Георгий Мкртичевич, Гусев Василий Владимирович. Декабрь бетта Москва бахьан долаш лаьттача тІемасийна къахьегама вахте лаьттар уж. Хьалхара моттиг яькха гІерташ шоайла къувсаш боал беш хІоа автобазоний; 42 шоферий, пхи ремонтникий бригаде ю.

Укх шера [illegible] бетта предприятерча [illegible] шоай шоллагІа къахьегама вахта дІайикхьар Сталинград баьккха долаш дьаьттача тІема сийна.

Кхы а чІоагІагІа социалистически яхье а баьлна, къахьегар шофераца, ремонтникаша. 100,2 процент кхоачашкхар халкъа боахама мухьаш дІа-хьа кхахьера бетта план, тонно-километраш яра план — 104,2 процент, къахьегама серле — 112,3 процент, хІаьта автомобилаш балха арайлара коэффициент лакхьенна 0,886 кхачеддна.

Автоколоннашта юкъе эттача яхье хьалхара моттиг лаьккхар запаса майор волча Тесле Валентин Николаевича кулгалдеча шоллагІча автоколонна. Цу автоколоннерча шоферашь 113,7 процент кхоачашдьай бетта план. Цар шоай бе енар автотранспортни предприяте карара кара тІа ЦІе байракхи 300 соьм премии. Теслас кулгалдеча автоколонне тІехдика болх барца белгалбаьнна ба Сюлин, Абулмуслимов, Корсаев, Солтахмедов, Лодинов, кхыбараш а.

Шоферий бригадашта юкъе эттача социалистически яхье котфьолар номер 9 йолча Львов Николай Васильевича бригада, 134,1 процент план кхоачашдий цо кулгалдеча бригада шоферашна. Царна 200 соьм премий. Цу бригада къаьстта дика болх беш ба Воллыров, Драчилин, Нетикова, Ургуе.

ШоллагІа моттиг лаьцна Охаев Сайд-Ахьмада кулгалдеча 29-ча шоферий бригадо, яхь аарь бетта план 125,2 процент кхоачашдьай. Царна Сийлен грамота еннай.

Сийлахь-боккхача тІема тІа лаьттача шоай безача ковъостакта-коммунисташта тІехьа дІа а этта, оасаре къахьегамба укх деношка автотранспортни предприятера Беррига шофераш, ремонтникаш, кхыбола болхлой.

Феврале шоай кхоалагІа къахьегама вахта дІайнхьар цар. Из вахта Орловско-Курски дукъа тІа баьча тІема сийна хетань а. Уж дог тайша ба Сийлахь-йоккхача Коталон 30 шу дизара цІей сийна цар шоаш тІалайца доккхий декхараш толамца кхоачашдергадах.

С. АУШЕВ.

ДИКАГІЙОЛА ОПЫТ—МАССАНЕНА

(ЖУРНАЛА ОБЗОР)

ДІаболабеннаб бІаьстен къахьегара бутт. КъилбаседІа Кавказа районашка юртбоахама техника лаьтта.

Лоаммаштта хана бІаьстан юкъе лаьт дІадийна дакхка, пятилеткерча чакхйоалача шера еррига юрта боахама культураш дика хиле, совхозарчу дукхагІа пачхьалкхенга ялат доахка лаьрхІад кхаш лелаеренна.

Кхаш хьайбаш лелаеронта доккхий юкъхамаш даха дика хьехам жургболаш материалаш я «Сельские зори» яхача журнала мартовски оагІанарча номера тІа. «Керттера проблема — ялат» яхача рубрикана кІал кепатеха статьяш теркам тІаозаш я. Дешаргашта цу материалаш тІара юрадоагІаргда юрта боахама производстве хьалха латтарий опытех дола дукъараш. Царех я Ставропольски края Апанасенски района «Россия» яхача КъахьегамІа ЦІеча Байракха орден лелаеча колхоза председателя Ф. Кудакова, колхоза парткома секретара В. Гройнна статья. Дика продукци яккхара тІехьа цу колхоза кхаш лелаерашта Іоваь опыт юкъейоалайнча республика юрта къахьегамхой аІашттІехьдаргда доккхаш доле ялат, дулх, шура дукхагІа а дикагІа а хилийта.

«Промышленни ларда тІа» яхача рубрикане кІал а дика чулоацам болаш материалаш я. ЧІоагІа пайдане безам тІабоалаш да «[illegible] календарь».

Лоамашкахь даьха истовоаш республикан юрта боахам лелабера тайп-тайпара хьалаша, цу даьхе яа лелдара а долаш. Цу хьалех кхетамца пайда ийцача жен боахам тоаба йиш я. Цуьна лаьцна я Р. Га[illegible] статья.

БІаьста хьарца сенний консойн бешамашка де дезаш дукха бахьнаш да. Цу хьехьехьа материалаш а ГДР юьртоваш лелаерий опытех хьецан статья я а журнале тІа.

С. ЧЕРВОНЫЙ.

ХАЛКЪИЙ ОВЛАНГАРЧА ХЬАШТАШТА ДУХЬАЛА

Дуьнен халкъашта юкъера хІанзара дегІаахар белгалдоал дуьнен арен низий соотношени социализмана, революционно - освободительни боламашта пайдане йолча оагІорахьа овлангара дена хувцалерна. Из дегІаахар Советски Союзе, вежарашка долча социализма мехкий, дерригача антиимпериализма низий машар безача ноантие хьинаре воазействе а ю лел.

Прогрессивни адамаша чІоагІа мах бу халкъий машар, маргІато, кхерамзле лораяра вай ленински парте чакхдаккха Іалеьмате хьинареча гІулакхий, КПСС XXIV съезде хьетталача, цун Центральни Комитето, воккъест Л. И. Брежнев керте латтача ЦК Политбюрос дерригІа чакхоаьйча историческа машара Программа.

Дуьнен халкъашта юкъерча гІулакхашка кхоккам кІаьдбелра тахан керттера тенденци а кхина дІахоттийна латт. Машара кхерамален чІоагІьар — халкъашта [illegible] безача маьха хІана, маргІато, халкъий ноатаниклале, социальни прогресса бахьан долаш лоаттабеча къовсамие пайда толлаши дакхара халхана дергдолаш хьа. Цу къхан хана дуьнен тІа дІахо а шоай гІулакхаш лелаеш да уж политикий процессаш шоаш лерхІаваш чакхдахара хьалханша латта духьале йоагІа а коьп цІарц [illegible] дола [illegible].

Цу историческа хьовсаве агрессивни империалистически гІоззашташкахье бьрцеб маьосткаи кулгалой. Китайски Халкъа Республика хьаьна хана арале [illegible] революционни араийтиш, Советски Соковашцен еххача социалистически мехкашцена аоттагІала, ахьна леладу гІулакхаш хийцад а кхьна, шай политика гегемонистски, экспансионистски уйлаш кийра лелаб Мао Цзэ-дуне группировко.

Маоцнна идеологи политикан белгалагІа йола бейнхало сенаш латт хьача, из латт. Китайски халкъа революцие цІенашьа, пролетарски интернационализмашка гІулакх [illegible] ультрареволюционни харц хабарш къайлакхулхьар хиларах. Цхьабакъа хано тІа-тІа духагІа тьагучабоакх пекински лидерий дешашта гІулакхаштен юкъе латта шуь, цар политически кІезигала еррига кІоарела.

I

Дукха ха доалаш хиначе халкъа виалий Бронгихтайски собрание сессе итогешца дувзделниа маоистски кепойоазоно йоаржаьча пропагандистски кампане, дуьнен халкъашта юкъерча арене Пекино леладе практически гІулакхаша а санна, тешал ду, маоистски группировко дІахо а дуьнен халкъашта юкъер хьал кхохкалара тІаберзабь шай халкъа дутІадакха юкъ лелабеш хилара.

Из къовстта шоаш бІаргагу дуьнен политика дерригІа лостамаш, фокусе санна, аІаша нохлувлнча, тІемен машарен проблема санна йолча вай каарие [illegible] проблема [illegible] позиц[illegible] позиацгера. Цу юкъмоттигерча дола адамий овлангарча хьашташта кийсса духьала йола позиш лаьцай Мао Цзэ-дунен шуна толахьарча гІоаврош. Дуьнен машар тІом хилакха берг ца хилар хьехьоха «гІерт уж, социалистически революци гІулакхе из «пайдан» хилар баь а деш. Дуьнен кхоалагІа тІом хургхилар хьалкхагІа лаь а хайкадеш, 1975 шера а тІехьа «сатедеш» воахар Мао Цзэ-дуна: «Нагахь санна кийсса ахаш адамаш хІалакхой а, ахаш шедусарада, цхьабакъда никенейнаш цІенъаь дІайоаккхартьа, дерригача дуьнен тІа социализм мара хургьац»... Цуа тІехьагІа шу дьяннча гІоала, КПК VIII съезда шоллагІча сессе (1958 ш.), адам гоама дошаш йола из маоцагІа а йоалыаш, Маос, аьнна: «Нагахь санна тІем тІа кхаш адамаш дой а, — из воаш доацар да. ВІалла хІама а дац, нагахьа санна бахача нахах ахаш юхе бусе. Цхьа фунеккаь шу дьякнча тІоала юха а хьаІоергба ваз. Неруна дийцадар ла чь. Мз реализар. Нагахьа санна атом тІом хьой а, из сел инта во а дац, бухсоцача кхьачча капитализм хІалакхургьа, хІаьта дуьнен тІа даим машар оттаргба». Цу концепцига хьежа халкъашта хьехам бала цкъа санна дукхаза гІийртаб Пекине, цу тайпарча наькъо «зерзза дикагІа йола цивилизаци» хьаирга кхоачаву яхаш дуьнаш хабарш а долаш.

Пекине хІана юха а хабараш доладеннал дуьнен керда тІом хилаш баргбоацигІа хьакха хиларах, дуьнен халкъашта юкъера хьал цу оагІорахьа дегІаахар «халкъашта аьттув болушу [illegible]».

ТІема пропаганда къаьстта чІоагІъйй Пекино укх тайпара формула хьоттаьа КПК X съезд хиннача тІехьагІа: «Кхохкам кІаьдбар хаание тІагІоллел леладеш гІулакх да, хІаьта Іалеьмате доккхий кегарше аІахо а хургаш. Цу тайпара доккхий кегараш во гІулакх а доацаш, халкъашта дика гІулакх да». ВСНП сессе хьакхайкадаьд кхоккам кІаьдбаре «вІалла долаш а дац» аьнна. «Бакъдараш гуччаьхьа доллашехье а Чжоу Энь-лая йоахаш: «Дуьнен тІа массе метте кхоккам кІаьдбарен машарен хьайкхьа деш къамальаш хилара бокъоньа тешал а, укх дуьнен тІа кхоккам кІаьдбенна да хилара». Дуьнен халкъашта юкъера кхоккам кІаьдбара пайдана долча оагІорахьа аш ахьиіка кош юрдвлизар КНР правительства премьера. Цуа совгІа, сессе документаш тІа хьметтес хьоахадеш а дац машара гІулакха гадеккхаза дерг ва хилар. Кердача конституце тІара дІахьнксой хьалерна конституце тІа (1954 шу) хиннаш, машарен прогрессен баккь гІулакх бахьан долаш къовсам лоаттабелга КНР хулагІргболаш хинь ба яхаш йола положени. Цунна деттеш цу тІа кІордабеш сов каст-каста хьехабу «тІема кийчле», «кІоаргагІа ахь туннелаш, дукхагІа Іоаде ялат» яхаш Маос беш бола тІахьехам. Цу тайпара, пачхьалкхен политика боарамга кхоачаеш хьалъайкхй кхерамие маоистски концепция. ООН-ера КНР. бокъонаш юха дІаоттаьчул тІехьагІа маоистски дипломате цун трибунах пайда эц хьадеш латта герз кІезигдава, герз дІадаьккхара, термоядерни тІом па хиийтара тІаерзаь моллагІа а инициатива юкъагІаьккха гІортара, Советски Союзах кхыча социалистически пачхьалкхенех меттІІьнеш дувцара, халкъашта юкъе моастагІал долара.

Из дола хІама теркалдьйчул тІехьагІа шира хоо, «деррига меххашна машаре дахара пхе принципа ларда тІа гІулакхаш леладен дегІакхуален» кийча а Пекин ВСНП сессе [illegible] моттийта дуьна политически хабар мара доацигга. Маоистски ІалагагІа машаре дахаьга халкъашарен пачхьалкхенашарен доттагІала цхьатарарча бокъонегІа цхьана леладу гІулакхаша дегІакхуалигга а доацаш, цхьакха лехьа хІама доацеш гобоахкига, эттара реакционни империалистически низаша борта ухаста да, на сендуьха [illegible] ма аьнча, кхерамен шоай духьа лерхІаше дола хІама чакхдахара деш да.

Сенай кхетеде дезаш ца тІом солара [illegible] хилар е пайсагІа аьнча, дуье термоядерни катастрофи чу кхосса гІерташ маоистиш хилар? Нагахьа санна маоисташа шоашта лаьрхІа кхеа кхьы тайна хилар, ма-дарра аьлча харара бІаьшерс чакйоалаш Китай «дувен мехкий хьахарча мугІарашка» арга теркаденча, бакъ па хеталале йиш ац, кхьча халкъий яраз а доадь шоай хІама хьалъайде безам болаш уж хилар.

Цу тайпара аралхьара политически кинь бакъ хетийтар духьа Мао Цзэ-дунен цунна гонахьарчаре тІакІалдьйккха сурт уттаду дуьнен халкъашта юкъерча арене низам кІадийсдаара. Еррига пачхьалкхенаш, йоах цар, «кхаь дуьнена» екъау: США-и СССР-и — «Хьалхара дуне»; Азе, Африка, Латински Америка дегІауха мехкаш — «кхоалагІа дуне», «дегІадалача мехкаш — «шоллагІа дуне».

Социалистически система йоделаш хилар аІалла аьттеха а ца дуташ, Мао группо провокацие яр духьа цу «кхаь дуьнена» аІа-юха ень социалистически пачхьалкхенаш, уж цаІ шоллагІча духьала оттае гІерташ. Цу схема юкъа ельаккха а хІана дац бокъонца воаш даращи, марксизмаца - ленинизмаца.

Цу тайпара прием а лелаеш, СССР-и США-и деррига дуне шоашта шинна юкъе декъа гІерташ йола «тІехдержаваш» хилар хьахьоха гІерт маоистски лидераш. «ТІехдержавай» хьекъехьара тезис, хоаш мадарра, Малхбузехьара дахина ма дай, Пекине сихха дІалаца из эттара хьалха Советски Союзах — Ленина, Сийлахь-боккхача Октябра дахенах, машарен социализмаш чІоагІалелих доацар дувцар, агрессалин цхьа ногаметта из хетийтар, машара лулам де дагахьа «советски кхерама» хьакъехьарча харц мифах пайда эцар духьа. Чавкайнистски пропаганда гІурии керде а доахаш, СССР-из «социал - империализма» меттІІаьлей ярлых лотае гІерт маоистски лидераш, китайски кхиолен халсаш вай Даьхена духьалдахар духьа. Укх тІехьарча хана футтаройна къаьстта дукха хабараш дувна йолаьной Пекина пропаганда советски халкъах, вай Коммунистически партех. ВСНП сессе Чжоу Энь-лая хьакхайкадаьа, США-и СССР-и «дуьнен керлача тІема кхувр» ба. Уж лаарагІа тайпара аІашакхоххкаяро гайна е тахза дуьнен тІом боалболийтаргба», аьнна. Иштта хьакхайкадора хьагучайоа Советски Союзен США-а халкъаш термоядерни тІем тІа аІашагІа латийта лерхІача Китай хІанзарча кулгалхой тІехьа тІабоагІача ханна лаьрхІа, бІеха уйлаш.

Цу тайпара уйлаш йолаш хилар теркал ца деш лисац, цу дахьье США а. Къаьстта аьнча, «Нью-Йорк таймс» яхача газето, ВСНП сессе Чжоу Энь-лая даьча къамаьла мах а беш, белгалдоахаш: «Пекина стратеги сенах латт аьнча, из латт, «цуна духьала латта кертерашне» — Советски Союза Малхбузен «цІоа шоайла аІашхІалах а эь Китайна политически гІойле кегйоаш тІема юкъе оазах».

СССР-ин США-ин юкъерча юкъмоттиге, деррига адамий хьашташта ма-хеттара, конструктивни лостем хиларон из юкъмоттиг цхьатарарча бокъонегІа, аІашта гІойле йолча тайпара цхьана гІулакхаш леладара, ядерни тІема кхерам дІабакхархара къахьагІа аІето дегІаахоров эгІабогаб некински лидераш.

Цу цхьан хана белча цу шекъахаш [illegible] ца, КНР правительства балха хьакъеьарча доклада тІа СССР-ан США-ен КНР юкъмоттиг дегІаахара перспективаш геттара бе-беча тайпара хьакхна хилар. Чжоу Энь-лая хьакхайкадаьд КНР-ен США-ен юкъера барт цхьана оагІорахьара аІашна да боагІе а, цар на юкъера юкъмоттиг укх тІехьарча кхаь шера «кІезиг-дукха тоаенйай», хІаьта аІахо тоаяла йиш йолаш е я, аьнна. Цу цхьаь хана хьакхайкадаьд пекински кулгалхой «принципиальни дешашта» СССР-ан аІаьххаьг хана къуесаь дега дилар, юкъ-юкъе дуьнен «Китайцен Советски Союзан юкъе герттІа пачхьалкхений гІулакхаш лелаяра цу тайпарча къовсамаша аоккьараге е ца езаш» хилара хьакъехьа дабари [illegible].

Пролетарски интернационализмана тІехьа хилар моттийта хьа а кхайкадеш, социалистически содружествана духьала хийша болх лелабу Мао группо. «Социалистически мехкаша кхотадалар чІоагІле» ьнна маоисташа дехна дош ннхаца лисац, йар дицарш малагІаш да къоастадуш ца хилара. Чжоу Энь-лая сессе яьча ший доклада тІа «социалистически» ба ьнна хьоахабаь алхха цхьа мохк — из Китай ше я.

Социалистически пачхьалкхений чурчен ярахьарчен политиках хийша меттІІаьнеш дуьц КНР кулгалхоша, дуьнен халкъашта юкъе цар кхайкаш машар безам йоаа еррига империалиш юхлаччахьа хетийта гІерт уж. Капиталистически «Юхьара рынок» массе оагІорахьара хьа а доацаш, СЭВ-а духьала пропагандистски тІом беш я Пекин. Маоистски кулгалхоша чІоагІа къалоаш НАТО агрессивни блок, малхбузехьарча прессо яздечох, Варшавски Договора мехкаш «Китайско - европейски бож-моарзагІаца юкъе доккха» а гІерташ.

Дуьнен социализма хьашташ аІайла на дархІар да КНР официальни вихалаша ГДР дІакхалда, Польша малхбузехьара лаьтташ дІадаха, дуьнен шоллагІча тІема итогеш кувца гІертача малхбузенгермански реваншистий тувлаекна уйлаш къобаьларь. ГІожагІа йола провокаци санна мара кхьча тайпара кхетаде йиш йолаш дац ВСНП сесси чакх ма яьлляго а польски эмигрантски нувкий эмиссар Пекине чІоагІа везаве тІаэцар. Агрессионистски уйлаш йолаш оолча пекински лидераша лоаллахарча социалистически пачхьалкхенашта духьала хьадекаре провокацеш лелаю, цу дакъе доазон тІа а.

Маоизм шеностаьмалд доданд а дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болхлой белча цара Пекина политика а. Гегемонистски уйлаш йолаш болча пекински лидераша укхаза а хьалкхехар революционни боллаш дегІабоалабара бокъонца доле хьашташ, марксизма-ленинизмаш пролетарски интернационализмаш принципаш цхьана тайпара теркалъе ца лорш шоаш хилар. Диша йиш йолаш дий Пекино цхьана хІамах аяь на хеташ Индонезера Малайзера, Таиланда, Филиппинашкара компартеш йоккхар? ГуччахІа коммунистически болхлой партешта духьала, барт эгІабеш дола гІулакхаш леладе, царна духьалхьа маоистски хьасапера группировкаш аІаштагІьекха йолаеделар Маон цун группен политиках дика кхеташ доаца социальни тІоанаш, къаьстта а кагирхой, массе тайпарча авантюристий реакцшини нокъхъосталца аІашатІа къоастадеш царех шоай гІулакха пайда эцаш дагахьа. Аьттехьарча аІоаарайта дегІадахар Пекино гІойле[illegible] доаргІа хІалу халча, шоашта дегІаа хургх-из шоах эле дІадоахадо левицки группировкаш.

Цу тайпара, дуьнен социализмацара, дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болхлой болламцара Пекина политика кІоарга моастагІа доле а. Из да антикоммунизма гуччахьа воакъостал дар.

II

Пекина пропагандистски машинно кхайкаду, «Китай дегІаха социалистически мохк бац «кхоалагІча дунеах» я мехкаш. Къона, дегІауха пачхьалкхенаш моттийта лесте еш, шийх демагогически «тІехдержавай гегемонизмана» цу хьалара къовсамхо хетийта гІерташ, ше «кхоалагІча дуьнен» лидер а яь дІаоттайта гІерт Мао группировка.

Цхьабакъда «деррига» дуьнен тІара тоІанаь доахк дІалаьа тоІадаь доккха [illegible] хьалоаш яхаш ВСНП документаш тІа дувцараш шорта дале а, овлангара деха цуна духьала я пекински кулгалхой политически практика.

Дуьнен халкъашта юкъерча кхоккам кІаьдбара процессан дегІаухьен мехкашна шоай къамаш кхьчарех тайпа хІама доацаш дегІаахара, экономика кьелькра, социальни прогрессе аьттув боаккхеш доле гІулакх лоархІашахьа а, маоистски кулгалхоша дІадеж дуьнен тІема кайчлуга, массе тайпара кхайкаду «дохкхий цега рем», хІаьта шоай аІашттІехьдоалача — кхоххама хьулчаш хьахилара хьинаре вокхъосталду.

ДегІаухача мехкий халкъий антиимпериалистически цхьоагІо чІоагІьдар, шоай естественни хьавтІоккхочуца — социалистически содружестваца таргадакар дезаш долча хена маоистски кулгалхоца дІалел Пекина - антисоциалистически аьккьаца цар оагІув буланта.

ДегІаухача мехкий халкъашта неоколониализм дІаяьккхар, империалистически тІема - политически блокаш дІаяхар дезаш долча хана маоистски кулгалхоца хьахайкадаьь, уж блокаш [illegible]

КЕРТТЕРДАР—ПРОИЗВОДСТВА

ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРОДУКЦЕ ДИКАЛИ

ПАЙДА ДУКХАГӀА БАРА

«Грознефтехимавтоматика» [illegible] производственни объединени предприятей [illegible] укх шера тӀайхьад доккхий социалистически дехкараш, встречни планаш. Царех тӀа керттера уйла тӀеерзаяй производства эффективность дакхъяра, эрахетар продукци дикагӀа яйтар.

Аха доал, тӀехьарча хона [illegible] ГӀалгӀайчи мехкашта [illegible] ца хьахьо хаьдайта цхьаьнаь.

КПСС XXIV съезда [illegible]

[illegible]

Управлене система [illegible] объединене аӀаштӀехьа болх бой а кустовой вычислительни центр. Цо тӀехьошан доаттӀаш производственни [illegible] хьесапаш, кийча продукци дӀа-яхьайтара, бухгалтерски учета, иштта кхычуннаш а. Вычислительни центр дарде а [illegible] «Грознефтехим» [illegible] управлене автоматизированни система аӀаштӀехьа а хӀаъа.

В. И. Ленина цӀерагӀча [illegible] реконструкци яй АТ-4, 11/13 [illegible] установкашта, [illegible]

[illegible]

[illegible] «[illegible]» [illegible] тӀехьара болаш.

Общественни производства эффективность дакхъяра бокъ [illegible] боаргӀаш болаш да цхьаьна эксперимент бахха дӀатоабаьр. Из эксперимент [illegible] объединене предприятенаш [illegible] 1700 сом болхара [illegible]. ГӀулакх даш боаш хона шерлахьар бахьан долаш алхи 15 процент [illegible]

[illegible]

В. ПЕТРОВ,
«Грознефтехимавтоматика» [illegible]

Рентгено - радиометрически анализатора хьаха, [illegible] Ленинградски университета [illegible] физика кафедра [illegible]. Цу ноакъосташ доалаш породах йоакха 30-кега кхычеча дукха тайп-тайпара элементаш гучадаьд йиш я. Иштта, цхьа элемента ззардагӀа дикаь мара дале а породах доалла дотув-ноадолийт цо.

Прибора специальни датчика аьрхӀаш йоача аппаратура тохаламе денашехь оррига мал шера вычеслевеш а цо. [illegible] дукха йоакха йоаллача компьютера сигнал лу цо. Оператор цифровой табло тӀе [illegible] цифраш дерзӀа мара еаш хилаш. Естественни [illegible] — шахте, лоаникка бахкаш дена е орнаменте [illegible] еррига операцеш дӀайоаш да массехк минот мара [illegible]. Хьалхарча методах — пробах а йоаникашка тохаламаш дӀайоадаш хана хӀеттала дукхагӀа яр.

Сурта тӀа хьахьокх рентгено-радиометрически анализатора [illegible] бу.

В. Борисовски сурт.
(АПН).

МИЧА ХЬОРГЬЯ ПАНЕЛАШ

Аргунера [illegible] йоакха панелаш арахецача комбината коллектив дӀадахача шера хало а социалистически дехкараш а хьоечадаьлар.

ХӀана яхай аргунски комбинат тӀехьалонча [illegible]

Цу хаттара [illegible] отдела начальник Н. В. Васильевас дийцар:

[illegible]

[illegible]

тоарш [illegible] укхаза, чура торо-нех биаза пайда [illegible], цхьаькха терко яц социалистически ехь аӀаштӀехьъяккхара: [illegible] хоана хаинатьа яхьа итогаш яц, белгалбахаш яхьа котбалнэраш.

ДӀадахача шера Аргунски комбината коллектив яхье йийкар доалахара эхьна-бетони конструкцей завод. Дальче [illegible]

[illegible] 170 сом пайда [illegible] 2 рационализаторски мара [illegible]

Цхьаькха а дар да дерхӀаш: технически доккхо аӀаштӀехьдолеадаргга, керани смежни профессей 70 сага Ӏомаелга. Ӏомавар 63 саг мара яц.

Къахьегама оасарш долахилараш комбината яцӀ производственни декхараш кхоачаш да [illegible]

[illegible]

А. БАРЗАНУКАЕВ.

КЕРДАДАРАШ, ХИННАРАШ, БАКЪДАРАШ

СИРЕ МЕХКДАЬТТАХОШТА ДУ НОАКЪОСТАЛ

Советски Союзо Сирена [illegible] оагӀоракхьера ноакъостал-дара программа тӀа йоккхе [illegible] тиг дӀалоаш къамаш мехкдаьтта индустри хьаеча гӀо даро. Практически болхаш керттера [illegible] Азербайджана специалисташ дейа да.

Дукха тохкамаш дейа болхе советски инженераши Ӏалмахоший баьхьаьд Сире дазаттан нахашка мехкдаьтта доалаш [illegible] мехкдаьтта доалача [illegible] пайда мара [illegible], цар доазонаш белгалдаьд. Цар дахьа доалаш [illegible] болх бе а йолаялайтай этара къаллара йиа промыслаш — Суейдия, Румелан, Карачок, [illegible] кочек. Цудукъа хӀана мехкдаьтта доалача мехках хулаш йоагӀа хоаша республика.

Вай специалисташ САР-а даьтта ноакъостал даьд [illegible] хӀа промыслаш хьалхара [illegible]

[illegible]

Вадим ГРИГОРЬЕВ,
АПН корреспондент.

СВАРКА Ю ЗИХКАМО

СССР Ӏилмай Академи Сибирски отделене гидродинамика Институте Ӏалмахоша 1961 шера техкай зихкамаш металл [illegible]

[illegible]

Хьалхара сварка [illegible] Цу техника хетта 30 соагӀа Ӏилмай белхаш, [illegible] Изобретени ера 20 соагӀа авторски чаман хьаийтад, [illegible] США, Франце, Швеце, [illegible] мехкашка. Кердача способо [illegible] экономически эффект [illegible]

Геннадий ОСИПОВ,
АПН корреспондент.

МОРХЕЛ ДАКХЬЕНАЙ ЭЛЕКТРОПЕРЕДАЧАЙ ЛИНЕШ

Форда тӀехен тӀера йистача 3000 метраш дакхагӀча моргашта [illegible]. Гуна яхача юртага кхаьчай тахан «гӀа боахаш» йоаь Дагестанера электропередачай лини. ХӀана 16 юрт йисай республике начайьавкхен электроэнергеце [illegible]

[illegible]

Электропередачай линеш тӀехетта хана да Дагестана [illegible]

[illegible]

Ростислав КВЯТКОВСКИЙ,
АПН корреспондент.

[illegible]

III

[illegible]

IV

[illegible]

(22 февраль «Правда»).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПРОГРАММА — ЦХЬАТАРРА БОКЪОНАШ, ПРОГРЕСС, МАШАР

МДФЖ ГIУЛАКХЕХ

Хlаьдэн хьа хlалхий из чIийлеи тIена хулта хуламаш тохкеч. Дунен халкъаьта юкъера комиссе сесси хlинна Мехикора Берлице. Хlинца а цунне дуьхьала уггу фашистски зомщинго Чили тIа-тIа чIоагIа-гIа тергIо делиеш хилеро те-тIена деи кера унзаре факташ. Хlаьта цудухь эттара хьалха из сесси а чIоагIо тIеболу Фанни Эдельмана, МДФЖ-ен халкъаьта юкъерчу хlалхьа демократически федерацин генеральни секретара, ТАСС корреспондента ешна интервью. Цо яхьеч, Пиночета клика чIа боьхенце йола халкъаьй суд хилар ца сесси.

— Мексиканхоь тергIонаш трибуналь Банхьар, — боьа Фанни Эдельмана, — чIийлеи хунта цхьана хlаманца гитлеровски фашизмца толаш ца дилар, хlара пешкам мишта хинна-ва хуьлена геттара дина ма хоьл.. Цу хана санна вешин кхьаьрк елга, цу хрна санна ваьш тIалоаттала-гIа, кхиметтой хlалнаь а берзан а ца къердаш.. Бовзам бовцам кIела ца хуьто лелашу зулламаш, тIаьккха чIийлеи фашизмна кIеззара ших хьабехь» духь, цу йолча тергIотоп демократин юкъетта-яйтар духьа воьа иккъор цхьаьна а деи, цар мисснне а. Хунта зулламашца духьала протест ен кхъьча эккъленцеста кIел кулгаш ларъеш дерригча дунен тIаьрча шайлоуш болча кхаьнна.

ООН-о яьч решенеги Дунен халкъашта юкъера хlалхьа-хlалха уьш цера МДФЖ, кехатдоьхна тIулакхий доькрIанеш-тIаьра оагIув хургIа кхаьнна социальни кортамукъане бахьан долиш кхоьсин доьттабеч дерригча халкъашца доькрIанна хетаьв, хlаьта тIехьагIо Палестинерча хlалхьарагIа-халкъа хетаьв сампозиум хургIа. Мае ООН-а яьо-йорикин штаб-квартире семинар хургIоч «Гоп-дIадаккхаре йолча сфери-кхаьнна гIобаьге машар балъеш долиш кхаьнна» кхоччуш кIорстанаш» ахкча темана хетаьв. Советски Кхаьстана столице хургIа советски халкъашта-ла-тIа мисттина цхьана МДФЖ-ес яйтоьхьехан а Азорка хlалхьа-не воьа мехкан антикомпозиционни дерригчаьн ца уьш цера оьлларг халкъашта юкъера хlалхьа-хlалха оьшучдар дезаьч хетаьв а йола семинар.

Дунен халкъашта юкъерчу хlалхьа-хlалха цера программаьгIа чехкъоьхьачу мероприятеш комиссин цун булсолиш ца ше-Бирлице дерригчаьн Дерригчаьн конгресси тIейн-тайпарен мехканна бога бокхачча доькрIанеш-хlинца тIа деттаь тешнаш Дунен халкъашта юкъера дуьхьала ООН-а тIечIагIеш МДФЖ-ен тIедогIучу тайпара-мехкан латтаьнна халкъашта ООН-о тIечIагIеш МДФЖ-ен хlиттинарг тергIотоп демократин федерацин ницкъагIгIа хlалхьашта юкъера дуьхьала ООН-о тIечIагIеш МДФЖ-ен генеральни секретара, ТАСС корреспондента ешна интервью. Цо яхьеч, Пиночета клика чIа боьхенце йола халкъаьй суд хилар ца сесси.

— Мексиканхоь тергIонаш трибуналь Банхьар, — боьа Фанни Эдельмана, — чIийлеи хунта цхьана хlаманца гитлеровски фашизмца толаш ца дилар, хlара пешкам мишта хинна-ва хуьлена геттара дина ма хоьл.. Цу хана санна вешин кхьаьрк елга, цу хрна санна ваьш тIалоаттала-гIа, кхиметтой хlалнаь а берзан а ца къердаш.. Бовзам бовцам кIела ца хуьто лелашу зулламаш, тIаьккха чIийлеи фашизмна кIеззара ших хьабехь» духь, цу йолча тергIотоп демократин федерацин ницкъагIгIа хlалхьашта юкъера хlалхьа-хlалха оьшучдар дезаьч хетаьв а йола семинар.

Дунен халкъашта юкъерчу хlалхьа-хlалха цера программаьгIа чехкъоьхьачу мероприятеш комиссин цун булсолиш ца ше-Бирлице дерригчаьн Дерригчаьн конгресси тIейн-тайпарен мехканна бога бокхачча доькрIанеш-хlинца тIа деттаь тешнаш Дунен халкъашта юкъера дуьхьала ООН-а тIечIагIеш МДФЖ-ен хlиттинарг тергIотоп демократин федерацин ницкъагIгIа хlалхьашта юкъера хlалхьа-хlалха оьшучдар дезаьч хетаьв а йола семинар.

Дунен халкъашта юкъерчу хlалхьа-хlалха цера программаьгIа чехкъоьхьачу мероприятеш комиссин цун булсолиш ца ше-Бирлице дерригчаьн Дерригчаьн конгресси тIейн-тайпарен мехканна бога бокхачча доькрIанеш-хlинца тIа деттаь тешнаш Дунен халкъашта юкъера дуьхьала ООН-а тIечIагIеш МДФЖ-ен хlиттинарг тергIотоп демократин федерацин ницкъагIгIа хlалхьашта юкъера хlалхьа-хlалха оьшучдар дезаьч хетаьв а йола семинар.

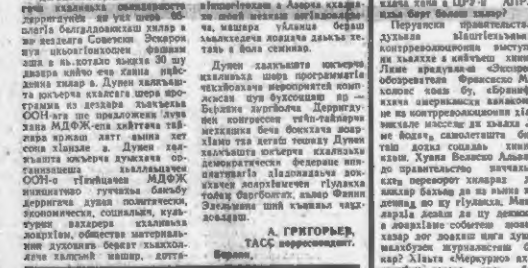

ТОКИО. Ухх шера шиъ бетта алыхимма истоьг чухь хьажара Эверста» тIа дIа дерзи гергара кхаьнахь латташ йолча гуппа. Ухх дешнина Гималай хlаьхьа ду группанара хlиттинарг.

СУРТА ТIА: альпинисташ тохийсен аэропорте.

ЮВИ—ТАСС телеграм.

Парижа йистошна болабилгай Французски хьажара электрически автобус (сурта тIа). 50 пассажира дьарзта а ца. Скорость сахьта 60 километра кхочуш ю.

АФП—ТАСС сурт.

ЦРУ КЪАЙЛАГIАРА ГIУЛАКХАШ

Февраль бомбуш Лине Хуна-ва Веласко Альварес правительствена контрреволюционни низаман полици цхьаьна ду. Цо раздиленни нациалхьажара хьа-на хинчиа хlамаш яхьаш ен, цие кхы комиссине тIе. Перуанска цIентрете белгалдар, цо хlамашца ЦРУ куьг-гIоно да, колдуп ю АПРА президенни шерте цига хьинаре лекъа хьиьдиеч, яхьаш. Из ер хьалхе а яйшитIехьалькха хlинн контрреволюции фашистски ассамблеин. Из хеташ а Перу куьгIа кхийда, политически оргIанизацина профсоюзаш.

Заговор ева ше дагъа лаьна лиьар АПРА хьрице гIерта а, дуьнахь, куртина, лийцарца дешь лоттIечIаьна тешна ду ку мелкобуржуазни реформистски контрреволюционни партешта керт латтарца тIера-хистокни мIойстехна группашна берта а болаш правительственна дуьхьала йоьа зенцестарш дина-вITIезлъаьлькхина. «Корреос ихач» газета редакци куьрсор шIоьнотта цIе тоьпча дакъа лаьнаьлгIен. Шенс ер, тхьара денз ше буьзенни лолдеча ЦРУ-на хlама ца хоьш ю из из деанги.

Цунах дуьзалелла горкан чIоагIо ца йIалахьа, шера США госдепартамента копатель ардалъаьс документ. Цу тIа дуьх тхьаьна штIаьлIа Латински Америке США леладелъа дипломатически гIуларенех. Лине йоьча американски посольства отчеташ чекхдо ду АПРА — тIера-стрий Советь УКС-а яьлькеп. Шинна а сотIерагIера ранза болаш йIа-хьа къастор.

Цу хана дела дуьхьа ший боьлхал. 16 ян а, 30 ян а, ер ну а дьяьнад. ЦIъьбаьнца Экъаьсоьит-Iотерен школера болаш йIаш а сайлаьвеш-деи. Уж кхы дийнахь чIаг-лоахардга яхьи дуьз буьнз ян 438-ча ПМК куьгIалой а хуьчебенна дIабакъ, кордеоваш тIебIаьнеб. ЦIъьбаьнца тIулакх металлах дьяьнадар.

«1974-га шера боьл бе болаш ший керда дьяьнь Экъаьсоьит-Iотерен школа. — аьлу редакце йоьаь ду дорда ца хоьш йIабовеча школа дьяьнарца. — Проектах ер ший ший хьаьнарца ер ду стоьнан. Дерзера ну чакхдоьхьо лаьт, хIабьбаьнца столеш дIанзаьна болх бен ца. Е дешерхьита а е хьехархьа а йIаш дан ца йоттиг ца. Хlинца из шта?

Школь куьгIалой массеташца ца дIанзаь тайп-тайпарен организацеш дечIаьна. Новъкосташ дерзде яхьаш соьга, цун тIехь 432-ча ПМК куьгIалошца 19 фарлаш хьажа на деи школех хинна баьдда-ноьш кIоначIаьнгIаш яьна дьяьнарца. ну кIеж школера стоьнан бистебоьнкIаьга а дIанзаш.

Хаттар отт: берей йолаьо йIана ше ду организацеш? 105 бер да ца тIа школе дIабалъьна дон ялаьй деиназа.

Цу тайпара яйрча гIулакх ммота нийсаьвина хьажа дезар кIор тIе 432-ча ПМК. Эзиев Ахьмадан (цунахьанна нах тIа ПМК керт хьаьнарца), — начальник керт куьгIалойн, — начальник керт китаббалъаьнарг.

Тангиев Бийсалта, дерггера цунаьстер Солтеван Ахьпа. Цар нахкинца Экъаьсоьитей-Iотерен школе хIадоIуьх тхо.

— ДIалъхьаьна шера декабре мара тхо уьхьана йIалъа лаьа а дIалъьнадан, — бехьаьна буьа уж. — Из ший-ший бетта тхоьа нах кIоначар дIаь ну школена поостеташ. Кхы дийнахь доьг лаьййта электроьк хинна цига болх бен, ший машин гIуо ший, шиссин тоьпIа. Цун гIишлоьхьа дIалъхьа уьх бетта йистездаргдаьш биъ фуссу йIаь ца ду муьлхе-ча дьяьрзонта дьяьрза. Йоьаьсеча школа тIе дIаьрзйта а да тхо. ЦIъьбаьнца стоьнарца оборудованин йоьаьш сиенсашкахьа тхо ваш. Аралъара веза деича, дуьхьа мах бала бена. Хlаьта из оборудованин дIаоттаьра в, тахьара а, болх бе болаьнаьтера а дIаьрзйар 126 сом мара дан. Цунах тхоьа из бохь бе саг а кораматIаш. Школа гIишлоь йогIера а геттарехь йIалъера а дIаьрзйа цхьна ниъ дар. Из УКС-а йIалъьнъяьлъ.

— Школа гучча бена цхьа хlинца. Хlара дIа ну хьа-ма-ма бе. Кинкъаш дIанар, тетрашш дIадар, кхы шпарин дIанар. Школан а йIанзарчарга йIалъа тIе-ра яцар.

Юртенна дукха бер тIехьаьна хьашъела дола пах, Цар Ахьпан ялнаь ахьйтIаьр. Дешн сиар а, куьг цале хайта тосъарга аьье, шIагIа кхтар, 4 класс яьнкIуа-ча йIалъа дуьна а дезанаь, куьг школе йIтаьар бийс. Оалаш хозаргдар хьона: «Хlаьнаьа дешь лезаь, цар гIулаьк да пайнъаьца, ворраца, пас пиъ бе пайнъаьца нагер-на яхкчаьна, цига хад аьа.

Цу хана гургьнаьр хьона йийна яьнкIаь, дийна ма хайта балха йIалъарг-ге а хьаь йIаь мичай.

Зоволаь фаборинга дезаьч ца, ваьш а-юрсенна мер яйар, болх бе, йIта хlинца яьштIехьалъаьлаьр, из хьалха чIоагIа яйкъаьна дар. Цунах сат тешо хала да хlинца, тоьдеина эрсалаьнначе ваь вахарга хьажа. Хlинца берашца а эттара дикъаг1а, барзкъа, кога хьона хlама па хlинца, мегар, хlаьта цу хана кIела хоча гата ботинкаш пийсьеча доькха нраз хетара.

Хlаьо фу хала да болх бе, дешь, гонза-Iомар. Иеа дезаь книжкаш да, тетрадаш да. Кхы мел яшар да. Мел хоза школ-лаьш хьаьхьий юрташца хlинца-дена. Кхы тIе хьалъеш а дитт-Дунен пирграно а йIана вахарга. Кхы а дикъаг1а халъьа вахар тоьдара дахьадаьн йоьаьсо ю ваь Коммунистически партес, Советски паччахьалкъенех. Из йIана бIаргIагу Нанъаренга, пайсерча хIара юртага хьажаьча. Тхо цььин Нанъар-Керте ТКЮоть школа — юкъерчи, багьо цIерг дешеп, юхььашкарех. Хоза го-род а хинна дIаоттаьн латт Нанъаньь. Юкъерча школлеи советь, профтехуччилищан, сов-тех-тикумаш, кхы а дешь мотт тIехьаьна я. Школ безам болчча дешь тоьр а йIана кагIгIой.

Вахар эрсалаьнгга хьажа дукхагIа да цо Хlара сагагара дIаьсеп а. Таьан, дерригча Балхан машинацца йIана хlинца, дийна хlинца вена хIара сат. Цу-дуьхь отталъаь ший паччахьалкъенаь хIаьрвар юкъера дешар дийна йIана вешин заьпе.

Из закон дIаэа хьоьанаш ца деш воттIаьна лийсьу. Кайна юьхь хIинца а ба сакхетам йоьа болаш, дика фальсех тешаш, шиъй берашк, къьыстта анйгашца, лерттIа ца дешийтан бола дай-нонной. Дожжа эуьгIу да цар шиъй берзгта дер, Хlаьна ма тьяьо дийна йIана вешин заьпе. Кайна юьхь хIинца а ба сакхетам йоьа болаш, дика фальсех тешаш, шиъй берашк, къьыстта анйгашца, лерттIа ца дешийтан бола дай-нонной. Дожжа эуьгIу да цар шиъй берзгта дер, Хlаьна ма тьяьо дийна йIана вешин заьпе.

Дика да хlинца вай тIалIаштаца юкъе из кхетадеп берашца дукхха а дукхагIа болаш. Дукха ба хlинца вайпьъа какий пах а мекарий а институташ-ца, техникумашка дешаш, уж бIастеька баллам деш а. Юкъьаьна дена йийса кхетам болаш лийса лецIерчаьна дIахо бодача хьона аттагIа уьх деша а къаьсте а.

Тха школе а дукха ба тIехьаьна дешаш бола дешарнохь. Царех ба 4-гIа классера IIIатхоева Тамат, Поопова Тамарат, Могушкова Лида, 9-ча классера Еалоева Фатима. Богатырева Зарема, Сагова Заина, 10-ча классера Тумгоев Мутьлим, Чанкиев Осман, Яндиева Макка, Колоева Мадина, Колоев Зайпан, кхы цуккхайбарш.

Царгара хьажаьш эл кхыча дешаренна. ЧоагIа лоархlама да дерригча берш дика дешаш хилар. Цун йоккха тIелъаьт ма-ша къаьчарна.

Кхоьчча тIехьаьна йIана тIена хьийгIаьр мел эшар йIалийсу мел дешаренна Дьяьково, Богучарски район.

В. АУШЕВ, Хьалъар - Кертера юкъерча школа директор.

ХКАЬ ЙОАХАЛА ЙIАШАТIЙХХЕТАР

Ухх дешнина Назарпарна № 1 йолчу юкъерча школе хlаь йоахала йIашатIйхьехтар хlинца. Дешнарчой йолчу хьоьаьгIа Дельмарбар 20-гIа шерй комсомольски тIенна яьштIехьаьнеб петбранан.

«Электроинструмент» цIенна къьыстенаной цIерагIа йоаьхьочо М. Гидятуллна дийгар хьаьнарца дешнна дешь ше къьыстена предприятте истофех, охранех, дикача традицеш, дукха дIайта дешаш лагер по къьыстен производственнаьнга.

— Царна кIеззе ба шуьи школа-на чекхъьаьлаьр а — вала по ше йIиствоьлаьш. — Гlаьа ши «школ-тунгаш» йIа хетар шолна хьалхинна оттаргдаьна да. Цунахьа аз ших хуьга, дукха ду тхо долчча балха. Зийола дукха ба дика шостенчашца, цар шолна ала гонза Iомарех, дIелан дургба, вожьсотта дерзда.

Сайлаьх-бомичча Дай-чоха тIена биргеча девоеп дийгар тIена комсомольски организацен секретара Тутаева. Хььашаьта цIенарг хьажарна чекхьлъар IIIашатIйхетар.

Т. ГАНТИМУРОВА.

ТЕЛЕ-ВИДЕНИ

13 март
I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Болбоа телевиденн. Iуьйранна гимнастика. 9.20 — Кехдарам. 9.30 — «Костер». 10.05 — Бос болбоа телевиденн. Фильм-концерт. 10.20 — Болбоа телевиденн. «Юрнеи расстояньа» ала телевизионна сериалан художественна фильм. 3-гIа серн. 10.55 — Передай программа. 11.05 — Документальни фильмай программа. 11.35 — Лермонтов. «Вечушкин». 12.35 — Болбоа телевиденн. Литературни процесс: проблемаш ца йIар. «Халкъаьнга ден художественна фильм. 17.00 "— Болбоа телевиденн. «Мастерена тIена мел хIа», кIаргонна «Iенна массе-вана». Ленингарера передача. 18.00 — «Бланг - Гlанй - хьанна» куьг ченнанна гIулакхех». 5-гIа передача. «Зенне» республиканна общество председательна заместителе Салимов выступлени (нохчий меттала). 18.30 — Болбоа телевиденн. «Спасалина дуно» 18.50 — «Ноче - Гlалгlайну гIолле». Информационни программа (орсий, нохчий меттала). 19.00 — Хоккей. 19.15 — Музыкальни цIе-ваьнаш. 19.30 — Телемарафон. Ширин-рай хьатташта жоп ди СССР Iалай Академи наьна-корреспондентте Афанасьев. 19.50 — Болбоа телевиденн. «Юрнеи рассветы» ахкча телевизионни дукха сезийна художественни фильм премьера. 5-гIа серн. 21.00 — «Хо». Информационни программа. 22.35 — Хlа ту хьехьаьнбаьна болх дуьнен халкъашта юкъера дела. Министра чекхдаьна Министерства культуре колдаларш. Передай программа.

II ПРОГРАММА

18.05 — Кехдарам. 18.15 — Болбоа телевиденн. Мультфильм. 18.20 — Литературни конкурс. 18.40 — Гимнастика. 19.20 — Телеигра Волгоградски студе телецIена. 19.20 — Документальни фильм. 19.30 — Лермонтов «IергIолаьга театра спектакль.

— СССР халкъа артиста. Радиой концерт.

14 март
I ПРОГРАММА

9.00 — Передай программа. 9.05 — Болбоа телевиденн. Iуьйранна гимнастика. 9.20 — Кехдарам. 9.30 — Болбоа телевиденн. «Дийнахь халеш». 10.05 — Документальни фильмай программа. 10.35 — Болбоа телевиденн. «Юрнеи расстояньа» ала телевизионна фильм. 3-гIа серн. 11.00 — Передай программа. 11.05 — Документальни фильмай программа. 11.35 — Лермонтов. «Вечушкин». 12.35 — Болбоа телевиденн. Литературни процесс: проблемаш ца йIар. «Халкъаьнга ден художественна фильм. 17.00 "— Болбоа телевиденн. «Мастерена тIена мел хIа», кIаргонна «Iенна массе-вана». Ленингарера передача. 18.00 — «Бланг - Гlанй - хьанна» куьг ченнанна гIулакхех». 5-гIа передача. «Зенне» республиканна общество председательна заместителе Салимов выступлени (нохчий меттала). 18.30 — Болбоа телевиденн. «Спасалина дуно» 18.50 — «Ноче - Гlалгlайну гIолле». Информационни программа (орсий, нохчий меттала). 19.00 — Хоккей. 19.15 — Музыкальни цIе-ваьнаш. 19.30 — Телемарафон. Ширин-рай хьатташта жоп ди СССР Iалай Академи наьна-корреспондентте Афанасьев. 19.50 — Болбоа телевиденн. «Юрнеи рассветы» ахкча телевизионни дукха сезийна художественни фильм премьера. 5-гIа серн. 21.00 — «Хо». Информационни программа. 22.35 — Хlа ту хьехьаьнбаьна болх дуьнен халкъашта юкъера дела. Министра чекхдаьна Министерства культуре колдаларш. Передай программа.

II ПРОГРАММА

18.05 — Кехдарам. 18.15 — Болбоа телевиденн. Мультфильм. 18.20 — Литературни конкурс. 18.40 — Гимнастика. 19.20 — Телеигра Волгоградски студе телецIена. 19.20 — Документальни фильм. 19.30 — Лермонтов «IергIолаьга театра спектакль.

РАДИО

13 март

6.30 — «Хlинца вахар». Пятилетка техникумера йоьа кхаьнна хьехьаьнга кIеззо сан ша механизаторим — Октябрьский цIенарг. 8.05 — Хlинца. 8.55 — Аманаш. 7.30 — Республикански газетин обзор. 8.05 — «Вай-ваьнаш». Дика тхо хьаьнга халкъ-ларорг (орсий меттала). 10.00 — «Хlоьа тIена, хlоьнай меттала». 10.15 — «Мастер — цIентана мел вIебера, яьа зийсовна» (тIаьлIай меттала). 10.30 — «Бобовой вазара йIа-ламагаевта» (тIаьлIай меттала). 10.50 — Пятилетней сентябрей ден-нана итоган «Тlаьнна годамон хьаьнга-хьаьнга». 11.05 — «Ваьнаш» совхоз партком секретарь выступлени (орсий меттала). 11.20 — Хlоьа хьоьанаш (орсий, нохчий, тIаьлIай меттала). 12.40 — «Школьнаш хьаьнга хIа редакцерна (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Таьан республике гIоллеи Грозный дуьнахьуьнг моркаш а йолаш, лоаларг йоьчаи а йоьнаш, лаьхобалеьхара сахунде 3—7 метр чIоагIа ма-ха а тIехьаьш ха хIлеи фегара температура республике гIоллеи 3—8, Грозне 5—7 граьус йIоьхкал йолаш хьеи тарлу. 14 мартера 18 марте хьажаьна хьоьанаш а йолаш лоаларг йоьчаи а йоьнаш, ахьшайлоуча моттигашка йоьк а лоаларг, хьуьба-малъбомлъаьра сахунде 3—7 метр чIоагIа ма-ха а тIехьаьш ха хIлеи фегара температура юкъьаьна байсашка 3 граьус шеллагIара 2 граьус йIоьхкал йолаш лоаларг йоьчаи а йоьнаш, ахьшайлоуча моттигашка йоьк а лоаларг, хьуьба-малъбомлъаьра сахунде 3—7 граьус йIоьхкал йолаш хьеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364061 г. Грозный, Ленина улица 9 (5-ГIа этаж). Телефоны: редактора — 3-44-98; редактора зам. — 3-38-11; бехетхьама секретара—3-34-38; сайгIайн юкъера культурен отдел — 3-61-98; промышленностен отдел — 3-42-38; цIерт бохьенна отдел — 3-42-38; школан отдел — 3-80-71; бухгалтере — 2-54-30.

НАШ АДРЕС: 364061, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (5-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-98; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-98; отдела промышленности — 3-42-38; отдела сельского хозяйства — 3-42-38; отдела писем — 3-80-71; бухгалтерии — 2-54-30.

«Грозненский рабочий» издательство типографии, Розенберг проспект 7/94. Типография им-ва «Грозненский рабочий», проспект Розенберга 7/94.

Заказ № 1838.

Редакце денча кхьаьна лерагIа

СА ГИРА МУХЬ IОБАЬЛЧА...

Таьан-кIоона дьяIIIкхорган дехтар берган яьчьаьнга чудьяьга да — IIIъьолаIIIа сехтара. Хlинца дешара цу йIалъьнадар-дар хьаьнга яьа семи яр Экъаьсоьитей-Iотерн школа. Цьа кIира хьалъеIIIа кердена школица дьяьна сайна балха ю-иесса белгалдаьна кIоначIаьнгIаш яьна дьяьнарца. Дерриге ма-ша оргIанизацна тIяьлIаьнгIай уттага а, школа дIаьна йоьгIа паччахьалкъенаь кIоначIаьнгIаш ухьа йIалъа яьIIIтIейIалъаьнна Наьсаерга 432-ча ПМК тIяьлIаьнгIай коллектеча.

Из дерзера дерга а гуш, дог дела, йIарга сецер кIоначIаьнгIаш ца деш, дерзо директор ПМК начальник А. Арчиков цуа тIечIагIеш. ДIалъхьаьна шера 30-ча августа дар из. Ешь IIъьолаIIIа кердена IIIъьгIаьнгIай депутаташ Наьсаерга районе йIалъьнадаьр зампредседателя заместитель М. Аушев йIалъьнадаьр Ногч-Гlалгlай АССР Министрай совете УКС-а, техническа а санитарна а тIеIIIъьяьна, школ, кIира оргIанизацна ца-ша 432-ча ПМК начальника А. Арчиков.

Дезьа а сеиьа а тIеIIIъьяьна балъьнн чекхдаьгIан, цIа чIыча санна сиих дьяьо гIишлоьхьа. Церна «Нарзъаьнга хетаьу: гIишлоьхьа организацна куьгIалоша яхкчоь ешна негарца, кIира.

— Из боккха балхой тIе-шоша? — боьа А. Арчиков,— кхы шиъ бригада къйлаьнарг-ра. Шиъ-кIаъ дийнахь дIаьн чакхдоьхьарга да ма дезар.

Паччахьалкъен пешкеп ойлаьн чигор дIанзаь акта тIа куьгIан яьлу. Дерриге балкхан, проектах дьяьрза дIанзаь тIа, дуьнахь, куртина, лийцарца дешь лоттIечIаьна тешна ду ку мелкобуржуазни реформистски контрреволюционни партешта керт латтарца тIера-хистокни мIойстехна группашна берта а болаш правительственна дуьхьала йоьа зенцестарш дина-вITIезлъаьлькхина. «Корреос ихач» газета редакци куьрсор шIоьнотта цIе тоьпча дакъа лаьнаьлгIен. Шенс ер, тхьара денз ше буьзенни лолдеча ЦРУ-на хlама ца хоьш ю из из деанги.

Цунах дуьзалелла горкан чIоагIо ца йIалахьа, шера США госдепартамента копатель ардалъаьс документ. Цу тIа дуьх тхьаьна штIаьлIа Латински Америке США леладелъа дипломатически гIуларенех. Лине йоьча американски посольства отчеташ чекхдо ду АПРА-стрий Советь УКС-а яьлькеп. Шинна а сотIерагIера ранза болаш йIа-хьа къастор.

Цу хана дела дуьхьа ший боьлхал. 16 ян а, 30 ян а, ер ну а дьяьнад. ЦIъьбаьнца Экъаьсоьитей-Iотерен школера болаш йIаш а сайлаьвеш-деи. Уж кхы дийнахь чакхдоьхьарга яхьи дуьз буьнз ян 438-ча ПМК куьгIалой а хуьчебенна дIабакъ, кордеоваш тIебIаьнеб. ЦIъьбаьнца тIулакх металлах дьяьнадар.

«1974-га шера боьл бе болаш ший керда дьяьнь Экъаьсоьит-Iотерен школа. — аьлу редакце йоьаь ду дорда ца хоьш йIабовеча школа дьяьнарца. — Проектах ер ший ший хьаьнарца ер ду стоьнан. Дерзера ну чакхдоьхьо лаьт, хIабьбаьнца столеш дIанзаьна болх бен ца. Е дешерхьита а е хьехархьа а йIаш дан ца йоттиг ца. Хlинца из шта?

Школь куьгIалой массеташца ца дIанзаь тайп-тайпарен организацеш дечIаьна. Новъкосташ дерзде яхьаш соьга, цун тIехь 432-ча ПМК куьгIалошца 19 фарлаш хьажа на деи школех хинна баьдда-ноьш кIоначIаьнгIаш яьна дьяьнарца. ну кIеж школера стоьнан бистебоьнкIаьга а дIанзаш.

Хаттар отт: берей йолаьо йIана ше ду организацеш? 105 бер да ца тIа школе дIабалъьна дон ялаьй деиназа.

Цу тайпара яйрча гIулакх ммота нийсаьвина хьажа дезар кIор тIе 432-ча ПМК. Эзиев Ахьмадан (цунахьанна нах тIа ПМК керт хьаьнарца), — начальник керт куьгIалойн, — начальник керт китаббалъаьнарг.

Тангиев Бийсалта, дерггера цунаьстер Солтеван Ахьпа. Цар нахкинца Экъаьсоьитей-Iотерен школе хIадоIуьх тхо.

— ДIалъхьаьна шера декабре мара тхо уьхьана йIалъа лаьа а дIалъьнадан, — бехьаьна буьа уж. — Из ший-ший бетта тхоьа нах кIоначар дIаь ну школена поостеташ. Кхы дийнахь доьг лаьййта электроьк хинна цига болх бен, ший машин гIуо ший, шиссин тоьпIа. Цун гIишлоьхьа дIалъхьа уьх бетта йистездаргдаьш биъ фуссу йIаь ца ду муьлхе-ча дьяьрзонта дьяьрза. Йоьаьсеча школа тIе дIаьрзйта а да тхо. ЦIъьбаьнца стоьнарца оборудованин йоьаьш сиенсашкахьа тхо ваш. Аралъара веза деича, дуьхьа мах бала бена. Хlаьта из оборудованин дIаоттаьра в, тахьара а, болх бе болаьнаьтера а дIаьрзйар 126 сом мара дан. Цунах тхоьа из бохь бе саг а кораматIаш. Школа гIишлоь йогIера а геттарехь йIалъера а дIаьрзйа цхьна ниъ дар. Из УКС-а йIалъьнъяьлъ.

— Школа гучча бена цхьа хlинца. Хlара дIа ну хьа-ма-ма бе. Кинкъаш дIанар, тетрашш дIадар, кхы шпарин дIанар. Школан а йIанзарчарга йIалъа тIе-ра яцар.

Юртенна дукха бер тIехьаьна хьашъела дола пах, Цар Ахьпан ялнаь ахьйтIаьр. Дешн сиар а, куьг цале хайта тосъарга аьье, шIагIа кхтар, 4 класс яьнкIуа-ча йIалъа дуьна а дезанаь, куьг школе йIтаьар бийс. Оалаш хозаргдар хьона: «Хlаьнаьа дешь лезаь, цар гIулаьк да пайнъаьца, ворраца, пас пиъ бе пайнъаьца нагер-на яхкчаьна, цига хад аьа.

Цу хана гургьнаьр хьона йийна яьнкIаь, дийна ма хайта балха йIалъарг-ге а хьаь йIаь мичай.

Зоволаь фаборинга дезаьч ца, ваьш а-юрсенна мер яйар, болх бе, йIта хlинца яьштIехьаьнеб, из хьалха чIоагIа яйкъаьна дар. Цунах сат тешо хала да хlинца, тоьдеина эрсалаьнначе ваь вахарга хьажа. Хlинца берашца а эттара дикъаг1а, барзкъа, кога хьона хlама па хlинца, мегар, хlаьта цу хана кIела хоча гата ботинкаш пийсьеча доькха нраз хетара.

Хlаьо фу хала да болх бе, дешь, гонза-Iомар. Иеа дезаь книжкаш да, тетрадаш да. Кхы мел яшар да. Мел хоза школ-лаьш хьаьхьий юрташца хlинца-дена. Кхы тIе хьалъеш а дитт-Дунен пирграно а йIана вахарга. Кхы а дикъаг1а халъьа вахар тоьдара дахьадаьн йоьаьсо ю ваь Коммунистически партес, Советски паччахьалкъенех. Из йIана бIаргIагу Нанъаренга, пайсерча хIара юртага хьажаьча. Тхо цььин Нанъар-Керте ТКЮоть школа — юкъерчи, багьо цIерг дешеп, юхььашкарех. Хоза го-род а хинна дIаоттаьн латт Нанъаньь. Юкъерча школлеи советь, профтехуччилищан, сов-тех-тикумаш, кхы а дешь мотт тIехьаьна я. Школ безам болчча дешь тоьр а йIана кагIгIой.

Вахар эрсалаьнгга хьажа дукхагIа да цо Хlара сагагара дIаьсеп а. Таьан, дерригча Балхан машинацца йIана хlинца, дийна хlинца вена хIара сат. Цу-дуьхь отталъаь ший паччахьалкъенаь хIаьрвар юкъера дешар дийна йIана вешин заьпе.

Из закон дIаэа хьоьанаш ца деш воттIаьна лийсьу. Кайна юьхь хIинца а ба сакхетам йоьа болаш, дика фальсех тешаш, шиъй берашк, къьыстта анйгашца, лерттIа ца дешийтан бола дай-нонной. Дожжа эуьгIу да цар шиъй берзгта дер, Хlаьна ма тьяьо дийна йIана вешин заьпе. Кайна юьхь хIинца а ба сакхетам йоьа болаш, дика фальсех тешаш, шиъй берашк, къьыстта анйгашца, лерттIа ца дешийтан бола дай-нонной. Дожжа эуьгIу да цар шиъй берзгта дер, Хlаьна ма тьяьо дийна йIана вешин заьпе.

Дика да хlинца вай тIалIаштаца юкъе из кхетадеп берашца дукхха а дукхагIа болаш. Дукха ба хlинца вайпьъа какий пах а мекарий а институташ-ца, техникумашка дешаш, уж бIастеька баллам деш а. Юкъьаьна дена йийса кхетам болаш лийса лецIерчаьна дIахо бодача хьона аттагIа уьх деша а къаьсте а.

Тха школе а дукха ба тIехьаьна дешаш бола дешарнохь. Царех ба 4-гIа классера IIIатхоева Тамат, Поопова Тамарат, Могушкова Лида, 9-ча классера Еалоева Фатима. Богатырева Зарема, Сагова Заина, 10-ча классера Тумгоев Мутьлим, Чанкиев Осман, Яндиева Макка, Колоева Мадина, Колоев Зайпан, кхы цуккхайбарш.

Царгара хьажаьш эл кхыча дешаренна. ЧоагIа лоархlама да дерригча берш дика дешаш хилар. Цун йоккха тIелъаьт ма-ша къаьчарна.

Кхоьчча тIехьаьна йIана тIена хьийгIаьр мел эшар йIалийсу мел дешаренна Дьяьково, Богучарски район.

В. АУШЕВ, Хьалъар - Кертера юкъерча школа директор.

ЙIАЛАЛАРХЬАЬНГА

1. Йолчу хьоьанаш ца деш воттIаьна лийсьу.
2. Производственни комбинатца хьаьнга воттIаьна IIIъьолаIIIа спортсеанашца а.
3. Йолчу учащаеш ца деш воттIаьна лийсьу.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

Газет эцадуьл цIенарш: йIаш, лоаларг йоьчаи.